

Tribuna școlii

Ministerul Educației și Învățămîntului
SALA DE LECTURĂ

Revistă editată de
Ministerul Educației și Învățămîntului
și Uniunea Sindicatelor
din Învățămînt, Știință, Cultură,
Poligrafie, Presă și Edituri

ANUL XVII (XXXVIII) Nr. 298 (1 384)

Simbătă, 18 aprilie 1987

8 pagini - 2,50 lei

CIBERNETICA ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTUL

O preocupare de mare actualitate a oamenilor de știință, a specialiștilor, a celor care realizează producția materială este cibernetica. Astăzi, orice lucrare de cercetare riguroasă, de proiectare, de conducere economică și de execuție nemijlocită a produselor se sprijină pe aportul calculatoarelor electronice. Aceste instrumente au pătruns în toate domeniile de activitate socială și realizarea lucrărilor cu caracter tehnico-științific și aplicativ este de neconceput fără participarea lor. Istoria omeniirii consemnează că la începutul secolului al XIX-lea s-a produs revoluția industrială. De atunci, munca fizică a omului a fost preluată, din ce în ce mai mult, de mașini. În zilele noastre se vorbește despre o nouă revoluție industrială, bazată pe euceririle electronicii. Una dintre aceste euceriri — dacă nu este cea mai importantă, în orice caz se situează printre cele mai importante — o constituie calculatorul electronic. După cum revoluția industrială a produs mașina, care reprezintă „forța artificială”, capabilă să înlocuiască munca manuală, tot așa revoluția tehnico-științifică pe care o cunoaștem în prezent a dat la iveală calculatorul electronic, ce poate prelua segmente din munca intelectuală și va reprezenta, în viitor, „inteligenta artificială”. Calculatorul electronic este produsul celei de a doua jumătăți a ultimului secol al milenului al II-lea, dar este cert că dezvoltarea societății din prima parte a milenului al III-lea, ca să nu privim mai departe, va fi puternic marcată de noile tipuri, din ce în ce mai perfecționate, de calculatoare electronice.

Rezultă limpede importanța fundamentală a sporirii ponderii cunoștințelor de cibernetică pentru procesul de învățămînt. O asemenea acțiune conferă învățămîntului caracterul de modernitate, contribuie la sporirea calității conținutului său, aduce un plus de eficiență în rezolvarea dificilelor probleme pe care activitatea practică le ridică zilnic. Cibernetică este definită ca ramură a științei care studiază legile generale ale comenzi la organismele vii și mașini. Ea s-a dezvoltat în strinsă legătură cu apariția și extinderea aplicării în activitatea economico-socială a calculatoarelor electronice. Cibernetică este, așadar, o știință modernă, avînd totodată o mare perspectivă practică. Deși de la apariția primului calculator electronic (anul 1946) nu a trecut o perioadă îndelungată, totuși calculatoarele electronice au trecut printr-o evoluție rapidă, concretizată în câteva generații. Este cunoscut că în anii 1946—1958 s-au produs calculatoare electronice de generația I, bazate pe tuburi electronice; generația a II-a, fiind prezentă în anii 1959—1964, se caracteriza prin folosirea semiconductorilor (diode și tranzistoare); din anul 1965 s-au produs calculatoare de generația a III-a, care se realizează și astăzi, construite cu circuite integrate; în anii din urmă au apărut calculatoare electronice aparținînd de generația a IV-a ce utilizează circuite larg integrate, fiind anunțată, pentru ultimul deceniu al acestui secol, generația a V-a de calculatoare electronice, avînd memoria internă practic nelimitată, constituită din bule magnetice, elemente holografice, laser etc. Țara noastră produce calculatoare electronice din generația trei și jumătate, constituite din familia Felix, precum și game de minicalculatoare, microcalculatoare, echipamente periferice, terminale etc.

Înfăptuirea unui învățămînt modern, de înalt nivel calitativ, care să răspundă din plin exigențelor formulate de realitățile din țara noastră, reclamă însușirea cunoștințelor cibernetice de către tineret, știut fiind că de calculatoarele electronice se vor folosi nu numai specialiștii din acest domeniu, dar și cei din alte domenii de activitate. Calculatorul electronic va deveni, în scurt timp, un instrument curent de lucru pentru un număr mare de persoane, care lucrează în cele mai diferite specialități. De aceea, însușirea de către tineret a deprinderilor de a opera cu mijloace moderne de calcul — calculatoare universale, minicalculatoare, calculatoare personale — este un imperativ al societății contemporane, iar învățămîntul, în primul rînd el, este chemat să îndeplinească acest deziderat, această comandă socială. Este locul aici să arătăm că, în felul acesta, ne inserăm în tendințele care se fac simțite pe plan mondial, de impulsare a utilizării calculatoarelor electronice în școli.

Desfășurarea unei largi acțiuni de informalizare a procesului de învățămînt din țara noastră, așa cum se preconizează în prezent, prin elaborarea de programe corespunzătoare, care să conțină măsuri concrete necesare accesului la tehnica modernă de calcul, va avea efecte dintre cele mai benefice asupra pregătirii elevilor. Se proiectează introducerea în programele de învățămînt a unor cunoștințe referitoare la bazele tehnicii de calcul și ale informaticii, prin care elevii vor afla modul în care se construiesc calculatoarele electronice, tipurile cele mai răspindite de unități centrale, echipamente periferice și dispozitive terminale, principiile lor de funcționare și tehnica de operare la cele mai importante asemenea instrumente de lucru. Va trebui ca învățămîntul să realizeze „demitizarea” calculatoarelor electronice, prin dezvoltarea tainelor lor, o apropiere a tineretului față de acest neprețuit instrument. Specialiștii vor opera, în viitor, la calculatorul electronic tot așa cum înainte aceștia lucrau cu rigla de calcul și mașinile electromecanice de calcul.

Prof. univ. dr. ing. ION ROMĂNU
Academia de Studii Economice din București

(Continuare în pag. a 2-a)

25 de ani de la încheierea cooperativizării agriculturii

PETREȘTI, VATRĂ DE HĂRNICIE ȘI DEMNITATE

La acest ceas de primăvară, după ore de veghe, de așteptare, de speranță, nărabila sămînță, trecută prin tainici pfa-ceri, înfățișează privirii spectacolul mă-reț al trudei omului și pămîntului. Între Argeș și Neajlov, de-o parte și de alta, cîmpia, ca un imens și generos acoperă-mint, curge în cline domoale, în valuri grele, grase, verzi, ciocolatii sau brune. Privit din mersul trenului, pămîntul tot parcă gîndește. Gîndește, nu încifrînd niște taine, ci destăinuind, cu puterea minții și a brațelor omului, marile sensuri în lumina cărora se așază viața de azi a pămîntului românesc, generînd efervescențe ale creației pe care se sprijină în-treaga noastră zidire.

Și, poate, mai intens ca-n alți ani, a-ceastă primăvară ne leagă ființa, gîndul, sentimentele, de matricea noastră. Pentru că, printr-o coincidență a istoriei, aniversăm în acest anotimp două evenimente de o deosebită importanță pentru munca și lupta, pentru viața și destinul țărânilor din patria noastră: împlinirea a 80 de ani de la marea răscoală a țărâ-nilor din 1907 și două decenii și jumătate de la încheierea procesului de cooperati-vizare a agriculturii. Acești 25 de ani au produs mutații esențiale în structura sa-tului românesc, creînd nu numai condiția economică a emancipării țărânilor, ci și multiple schimbări în profilul său spiri-tual. Creșterea nivelului general de cul-tură și educație este, în același timp, o consecință firească a intensului efort pen-

tru crearea șanselor egale de acces la valorile culturii și civilizației.

În noua etapă de dezvoltare a țării noastre, rolul agriculturii se amplifică. Implicit, sporește și datorită școlii satești, a învățămîntului în general, de a răs-punde noilor cerințe ale pregătirii forței de muncă pentru agricultură. Rolul și responsabilitatea economică a țărânilor sînt determinate de rolul și funcțiile agri-culturii ca a doua ramură fundamentală a economiei naționale. Conceptul de nouă revoluție agrară, elaborat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, ca și instituirea titlu-lui de Erou al Noii Revoluții Agrare, au încununat noua etapă de dezvoltare a agriculturii noastre socialiste, organizată pe baze moderne, intensive, științifice.

Ne-am oprit la acest ceas de primăvară aniversară, în comuna Petrești din jude-țul Dimbovița. Comuna distinsă cu înal-tul titlu de Erou al Noii Revoluții Agri-re, comună care și-a croit prin muncă, hărnicie, cinste și omenie, prin cultul pentru glia strămoșească, drumul spre demnitate și respect unanim și care astăzi trăiește cu fruntea sus, privindu-vorul încrezător, cu optimismul invincibil al oamenilor inteligenți și vrednici. Concep-ția secretarului general al partidului cu privire la transformarea comunelor noas-tre în puternice centre cu profil agroin-

MONICA ROBEA

(Continuare în pag. a 3-a)

Mai mult decît în alte unități de timp ale anului școlar, perspectiva activi-tății din trimestrul al III-lea m-a obli-gat la o atență și lucidă analiză retro-spectivă a muncii și rezultatelor dobî-n-dite în etapele anterioare. Această ana-liză mi-a permis disocierea a două di-recții de acțiune cu elemente de pon-dere diferită, a căror specificitate impri-mă prin ea însăși caracterul particular al strategiilor didactice de urmat.

Prima direcție privește elementele cu caracter de permanență, cum ar fi, să zicem, în cazul disciplinei pe care o pre-dau, cultivarea cunoștințelor de limbă și literatură română, a deprinderii elevilor de a se exprima corect și frumos, de a citi și de a reflecta asupra celor citite pentru a înțelege subtilitățile și bogă-ția de idei a operelor literare. În ceea ce privește modalitățile de lucru asupra acestor elemente, se ridică următoarea în-trebare: au dat randamentul scontat cele folosite pînă în prezent? A fost bine în trimestrele anterioare dacă, lucrînd cu anumite clase, am pus un mare accent, în raporturile dintre educator și e-ducant, pe încrederea în elevi, pe trans-formarea lor din obiect în subiect al edu-cației? Rezultatele dobîndite corespund așteptărilor? Dacă răspunsul este afirma-tiv înseamnă că voi continua în aceeași manieră. Dacă nu, voi proceda la ajus-tările de rigoare.

A doua direcție cuprinde elemente care sînt prin excelență specifice celui de al III-lea trimestru. Dar și strategiile

de abordat a acestora se bazează tot pe o analiză retrospectivă. La sfîrșitul anu-lui școlar elevii mei urmează să prezin-te un anumit nivel de pregătire, corespunzător nivelului clasei pe care o vor absolvi. Evident, cit mai ridicat. Au în prezent toți elevii această posibilitate? Dacă nu, care sînt acei elevi, care sînt lacunele lor? Dar în general, la disci-plina mea, ce capitole, ce teme, ce lec-ții nu au fost îndeajuns de bine însu-șite? Trimestrul final, fiind și un trim-estru al recapitulărilor și al sinteze-lor, constituie o perioadă în care, avînd un inventar riguros al răspunsurilor la întrebările de acest gen, putem să reve-nim asupra golurilor, să reluăm idei și cunoștințe insuficient asimilate, în noi contexte, astfel încît după ultima zi de școală să fim cu adevărat satisfăcuți de acel „anumit nivel de pregătire”, „pro-dusul nostru finit”. Predau la toate cla-sele din treapta I și a II-a de liceu. Pentru exemplificare mă voi opri la cla-sa a IX-a. Aceasta, fiind alcătuită de elevi care provin de la diferite școli cu clasele I—VIII, nu are de la început un caracter omogen. O primă datorie a pro-

fesorului este să asigure succesul tuturor elevilor din această clasă cerut de exi-gențele treptei I. Analizînd măsura în care am reușit pînă acum să ating acest obiectiv, am pus în evidență următoarele cîteva aspecte, pe care urmează să pun încă un accent deosebit în trimestrul următor. Mai am elevi care nu au încă su-ficient de bine consolidate deprinderile de a rezuma și comenta textul literar. Unii fac anumite greșeli de punctuație, de ortografie și ortoepie. La alții, capaci-tatea de a efectua comentarii personale pe marginea propriilor lor lecturi litera-re este încă redusă. Mai sînt elevi care au venit din clasa a VIII-a cu lacune în cunoștințele de limbă latină. În trim-es-trul următor voi insista tocmai asupra acestor aspecte. Voi reveni în lecțiile despre Școala ardeleană, așa cum am re-venit și în lecțiile de „istoria limbii” asu-pra acelor cunoștințe de limbă latină care le mai lipsesc. Voi folosi prilejul studierii operelor unor scriitori ca Va-sile Alecsandri, Nicolae Filimon sau Bog-dan Petriceicu Hasdeu, pentru a suplini carențele acelor elevi care nu reușesc să elaboreze corect comentarii asupra

operelor literare și care mai fac greșeli de exprimare, solicitîndu-i cu prioritate să discute pe marginea textelor, să elaboreze mici compuneri de toate catego-riile, să alcătuiască un scurt discurs despre scriitori și opera lor etc.

O atenție deosebită în ultimul trim-es-tru solicită clasele terminale. Mă voi opri la clasa a XII-a. Este o clasă la care, ca să spunem așa, operăm ultimele rețușuri. Aflați în pragul examenului de bacalaureat, acești elevi reprezintă rodul și mîndria muncii noastre de ani de zile. Cu ei efectuez antrenamente de un tin deosebit. Cu ajutorul fișelor-suport, fișe pe o temă dată — spre exemplu, partidul, patria, poporul, pacea etc. — sînt structurate idei privind scri-torii, opera, stilul ș.a.m.d. și cu ajutorul cărților aflate la îndemînă în clasă — cel puțin cite una pentru doi elevi — elevii angajează dialoguri vii, pe care profeso-rul nu mai are decît datorită de a le dirija cu discreție și abilitate. Indiferent dacă voi preda Blaga, Ion Barbu, Horten-sia Papadat Bengescu, teatrul interbelic sau proza interbelică și de după război, voi urmări să-mi consolidez convingerea că elevii mei au capacitatea de a trata în mod independent și original, la o fi-nută intelectuală adecvată, orice temă literară ce li se propune, așa cum li se va cere s-o facă la examenul de baca-laureat.

Prof. dr. PAVEL PETROMAN
Liceul „C. D. Loga” din Timișoara

CUNOAȘTEREA ȘI RESPECTAREA NORMELOR DE PROTECȚIA MUNCII

Brasovul a găzduit recent schimbul de experiență pe probleme privind însușirea și aplicarea normelor de protecția muncii în unitățile de învățământ, organizat de Ministerul Educației și Învățământului și Comitetul Uniunii Sindicatelor din Învățământ, Știință, Cultură, Poligrafie, Presă și Edituri, în colaborare cu Universitatea Brașov, Inspectoratul Școlar Județean Brașov și Comisia județeană pentru activitatea sindicatelor din învățământ.

La acest schimb au participat reprezentanți ai centrelor universitare, președinții comitetelor sindicale din centrele respective, reprezentanți ai inspectoratelor școlare și președinții comisiilor județene pentru activitatea sindicatelor din învățământ.

Schimbul de experiență a fost deschis de tovarăsa Maria Cebuc, secretar al Comitetului Județean Brașov al P. C. R. În cadrul dezbaterilor, în plen și pe secțiuni, au fost prezentate comunicări și informări și s-au făcut referiri concrete la acțiunile întreprinse în direcția cunoașterii și respectării normelor de protecția muncii în cadrul unităților de învățământ. De asemenea, s-au făcut și o serie de propuneri, menite să asigure îmbunătățirea acțiunilor ce se vor întreprinde în perioada următoare. Participanții la acest schimb de experiență au vizitat Universitatea din Brașov, Liceele Industriale „Rulmentul” și Nr. 7.

Comisia pentru activitatea sindicatelor din învățământ din județul Brașov este preocupată de îmbunătățirea condițiilor de muncă, de crearea unui microclimat lipsit de riscuri și pericole, precum și de adoptarea de către toți oamenii muncii din fiecare unitate școlară a unui comportament preventiv. Evidențiem câteva dintre acțiunile desfășurate în această di-

recție: **întilniri de lucru** cu inspectorii obștești cu protecția muncii din județ și cu reprezentanții ai Inspectoratului Teritorial pentru Protecția Muncii (s-au dezbătut temele: „Sarcinile ce revin sindicatelor privind activitatea de protecția muncii”, „Concluzii desprinse din acțiunea de îndrumare și control efectuată de Inspectoratul Teritorial de Slat pentru Protecția muncii și de inspectoratul școlar”, „Rolul propagandei vizuale în protecția muncii”, „Cum pot preveni accidentele la locul de muncă elevii și personalul muncitor” etc.), **schimbul de experiență**, organizat la Liceul „Radu Negru” din Făgăraș, pe probleme ale colaborării între unitățile școlare și întreprinderile patronatoare în dotarea atelierelor-școală, a cabinetelor de protecția muncii, a conținutului propagandei vizuale; controale, îndrumări și analize realizate în cadrul unităților școlare din municipiul Brașov, pe temele: „Cum s-a realizat instruirea privind cunoașterea și respectarea normelor de protecția muncii de către elevi și cadre didactice la locurile de muncă, în campania agricolă, în excursii, în vizite”, „Modul cum se aplică și se respectă normele de protecția muncii la locurile de muncă”, „Funcționalitatea cabinetelor de protecția muncii” și „Conținutul propagandei vizuale în ateliere, laboratoare, săli de sport”. Concluziile desprinse au fost prezentate în cadrul acțiunilor organizate cu comisia socială, cu responsabilii cu probleme sociale, precum și cu inspectorii obștești cu protecția muncii din birourile grupelor sindicale.

Prof. CAROLINA SULU
președinta Comitetului Sindicatului
Învățământ din municipiul Brașov

Vasile, directorul Școlii Nr. 2 din Piscu, județul Galați, ne scrie despre un experiment care s-a soldat cu bune rezultate în școala pe care o conduce. Este vorba de învățarea în clasă. Sintem de acord cu corespondentul nostru, când afirmă că „învățarea în clasă de către elevi nu este o soluție unică și nici suficientă în procesul de predare-învățare, ci doar o ciuitare, în scopul găsirii celor mai eficiente procedee de muncă cu elevii”.

„Călătorie prin țara mea” este titlul unui set de diapozitive apărut la Oficiul Central pentru Mijloace de Învățământ, având ca autor pe **educatoarea Vasilica Firimiță, directoarea Grădiniței Nr. 51 din București**. „Călătorie prin capitala patriei”, „Călătorie la mare”, „Călătorie la munte”, „Călătorie pe Dunăre” — sint doar câteva teme din cuprinsul setului.

Prof. Maria Ghimpu, de la Școala „Simion Mehedinți” din Soveja, județul Vrancea, ne relatează despre un „joc” destul de serios: „La start profesiunea”. Se urmărește, prin el, la orele de dirigiență, atât activizarea vocabularului elevilor, cât și orientarea profesională a acestora. În ce constă jocul? Doi elevi, „persoane de profesii diferite”, după ce s-au documentat în prealabil asupra meseriei preferate, vorbesc, pe rând, în fața clasei, despre activitatea lor. Vorbesc, desigur, elevilor. Meseriile alese sunt cele cunoscute, care se practică în comuna natală: mecanizator agricol, muncitor forestier, tehnician sau inginer silvic.

Elevii Liceului Agroindustrial din Sîntana, județul Arad — ne scrie **prof. Victoria Sinescu** — sint antrenati într-o interesantă muncă de cercetare, îndeosebi în domeniul geografiei. Datele obținute sint sistematizate în tabele, diagrame și grafice — folosite, apoi, cu bune rezultate în primul rând la lecțiile de geografie.

Corul de elevi al Școlii din Azuga, dirijat de prof. C. Dumitrescu, s-a situat din nou pe locul I la recenta etapă județeană a Festivalului național „Cîntarea României”, fiind promovat pentru etapa republicană. Succes!

(Prof. Aurel Manea).

D. CICHIRĂ

CIBERNETICA ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTUL

(Urmare din pag. 1)

O problemă deosebit de importantă, de care depind, în fond, toate măsurile din acest domeniu, ce trebuie rezolvată cu precădere, în funcție de posibilitățile ce le au întreprinderile producătoare de tehnică de calcul, este aceea a dotării școlilor cu mini și microcalculatoare electronice. Pătrunderea în școli a mijloacelor de prelucrare automată a datelor și extinderea bazei tehnico-materiale vor crea premisele necesare atragerii tineretului spre cibernetică, folosirea metodelor și procedurilor specifice acestora în activitatea de cercetare și de conducere a proceselor de producție. În această privință, școlile pot avea un sprijin însemnat din partea întreprinderilor cu care colaborează în mod curent, a celor în cadrul cărora elevii își desfășoară practica în producție, a întreprinderilor ce patronază unitățile de învățământ etc. Marile întreprinderi dispun acum de centre proprii de calcul electronic, în celelalte existînd oficii de calcul. Vizitele la centrele și oficiile de calcul constituie o bună propagandă pentru folosirea calculatoarelor electronice în activitatea practică. În aceste compartimente ale întreprinderilor, elevii pot lua cunoștință de echipamentele de calcul fabricate în țara noastră, de modul lor de funcționare, de programele ce se aplică, de căile de rezolvare a problemelor practice. În funcție de progresele obținute în lărgirea bazei tehnico-materiale, în școli se pot organiza cabinete de tehnică de calcul, care au rolul de a polariza preocupările elevilor interesați de acest domeniu, de a cul-

tiva înclinațiile lor spre utilizarea acestor mijloace moderne de lucru, canalizîndu-i, eventual, spre alegerea profesiunii legate de informatică sau tehnică de calcul.

Cibernetică dă posibilitatea creării de facilități pentru buna desfășurare a proceselor de instruire. În această ordine de idei sint de menționat procedeele pentru clarificarea expunerilor teoretice, prin elaborarea de exemple adecvate, simularea pe calculator a unor situații reale, constituirea bazelor de date la care elevii pot avea acces pentru buna lor edificare, trecîndu-se apoi la forme mai evoluate de instruire asistată de calculator, construirea de diagrame, figuri geometrice și imagini pe terminale dotate cu ecran, implementarea unor metode de regăsire a informațiilor, examinarea programată, bineînțeles la disciplinele unde acest lucru este posibil de aplicat. În vederea bunei funcționări a relației învățământ-calculator electronic, pot fi elaborate pachete de programe aplicative standard pentru instruirea elevilor în problemele de informatică și de tehnică de calcul, în rezolvarea unor exemple practice.

Este demn de a semnala și părerea că o acțiune bine condusă în acest domeniu trebuie să se întemeieze pe pregătirea corespunzătoare a profesorilor. De fapt, cu aplicarea acestei măsuri ar trebui început. De aceea, organizarea cursurilor de inițiere în informatică și tehnică de calcul, elaborarea de îndrumare-tip pe aceste probleme, vizitele profesorilor în marile centre de calcul sint numai cîteva modalități ce pot fi adoptate, modalități care, desigur, se vor diversifica și amplifica, în viitor.

„BIOS” (vol. II)

de TUDOR OPRIS

A apărut la Editura „Albatros”, în condiții grafice deosebite, și volumul al II-lea al vastei sinteze BIOS, importantă carte de popularizare a problemelor lumii vii. Volumul intitulat „Dinamica lumii vii” dezvoltă trei probleme pasionante: „Deplasarea ființelor”, „Apărarea și bogăția mijloacelor ei”, „Comunicarea în lumea vie”, referîndu-se în mod egal la plante și la animale.

Valorificînd un vast și actual material informativ, cules din zeci de tratate și publicații române și străine, autorul ne oferă o amplă sinteză bine gândită, original realizată și excelent scrisă a acestor probleme pasionante ale biologiei, punînd în valoare, cu discernămint și cu o perfectă stăpînire a domeniului, aproape tot ce se știe pînă în prezent în această privință. Deosebit de pasionant și instructiv pentru cititori sint referirile la felurile tipuri de deplasare a plantelor și animalelor, ingenios sistematizate, care, împletind date științifice cu cronicile timpului, îmbracă uneori un caracter „senzational”.

S-au scris și la noi și în alte părți cîteva cărți de seamă care tratau însă unilateral modalități de apărare a animalelor și plantelor. Niciodată pînă în prezent formele de apărare a lumii vii nu au fost înfățișate în amploarea lor, într-o manieră atât de accesibilă și pasionantă ca în BIOS. Un merit asemănător îl atribuim și subcapitolului „Comunicarea în lumea plantelor și animalelor” care tratează exhaustiv această problemă pe întreaga scară zoologică, extinzînd captivantele aspecte ale semioticii și asupra plantelor, al căror cod cromatic, chimic și luminos, autorul încearcă să-l descifreze în pagini remarcabile.

Mulțimea și noutatea datelor, faptul că cititorul, mai ales tînr, se va întîlni cu o serie de cunoștințe pe care nici o carte de biologie nu i le-ar fi putut oferi atât de complet, unitar și, mai ales, într-o formă atât de atrăgătoare, fac și din volumul al II-lea al BIOS-ului un model clasic al genului, o carte de referință și, în același timp, un excepțional auxiliar pentru înțelegerea și îndrăgirea interesantelor probleme ale lumii vii.

Prof. univ. dr. doc.
I. T. TARNAVSCHI

COPIII ȚĂRII — MINDRIA ȚĂRII

de AGHI CARABA și CONSTANȚA STOICA

Apărut de curînd în Editura Politică, volumul cu acest titlu — detaliat pe coperți interioară „Gînduri, fapte, inițiative din experiența organizațiilor revoluționare de copii” — se adresează numeroaselor cadre didactice care lucrează cu pionierii și șoimii patriei, în calitate de comandanți instructori de pionieri, îndrumători ai grupelor de șoimi ai patriei, conducători de cercuri de casele pionierilor și șoimilor patriei, activiști ai organizațiilor de copii etc.

Autoarele consemnează cu sensibilitate o bogată paletă de experiențe pozitive, ce pot fi sugestii sau pot deveni modele pentru cititorul interesat. Alături de articolele cu caracter metodice, reportajele sugerează multitudinea de forme pe care o poate îmbrăca acest interesant domeniu de activități — munca cu pionierii și șoimii patriei — în care creativitatea copiilor se cere stimulată de cea a organizatorilor.

C. G.

ÎNTILNIRI ALE ABSOLVENȚILOR

Anunțăm absolvențele Școlii Pedagogice de Educatoare din Tg. Jiu, promoția 1952, că pe data de 6 iunie 1987 se organizează întilnirea colegială de 35 de ani de la absolvire, în localul Școlii de Muzică și Arte Plastice din Tg. Jiu, str. Siretului. Rugăm colegile să-și anunțe participarea pe adresa: Croitoru Constanța, b-dul Libertății, nr. 23, municipiul Tg. Jiu, telefon 42955.

Absolvenții Institutului Pedagogic de Învățători din Cluj-Napoca, promoția 1967, organizează întilnirea de 20 de ani la actualul Liceu Pedagogic din Cluj-Napoca, în data de 28 iunie 1987. Relații suplimentare se pot obține de la colega lor, Poneavă Maria, comuna Șiria, județul Arad, str. 23 August, nr. 188, telefon 969/10052.

Promoția 1977 a Institutului Pedagogic de 3 ani din Bacău, secția matematică-fizică, sărbătorește împlinirea a 10 ani de la absolvire. Întilnirea va avea loc la data de 23 mai 1987, ora 10,00, la sediul institutului. Relații la telefon 931/47318 (Ilerescu).

DIALOG COLEGIAL

Prof. Florea Cazangiu, Liceul Industrial din Drăgănești, județul Olt. „Munca dirigintei nu este ușoară, ca nu se poate desfășura la întimplare. Organizarea și desfășurarea ei, cer, în primul rând, o pătrundere temeinică în universul spiritual al copiilor, al particularităților pe care le prezintă acest univers, cunoașterea și minuirea cu pricepere, cu măiestrie, cu artă, a unui larg registru de metode și procedee diferențiate pe nivele de vîrstă și interese. Nu o dată, ceea ce se potrivește unui elev, poate fi ineficient pentru altul”. Tot ce scrieți dumneavoastră, atât în pasajul citat, cât și în întregul articol pe care l-ați trimis redacției, este perfect adevărat. O să ne întrebăm,

firește, de ce nu l-am publicat integral. Dintr-un singur motiv, esențial. Pentru că se oprește exclusiv la abordarea teoretică a activității dirigintei, la dezideratele muncii sale, îndeobște cunoscute. Deoarece — așa cum subliniați și dumneavoastră — această lucrare a activității didactice este atât de complexă, ne interesează ca, orientîndu-vă după principiile psihopedagogice pe care le stăpîniți, să ne prezentați experiența dumneavoastră la clasă. Cum traduceți în fapt, avînd colective eterogene de elevi, principiile enunțate, pentru ca ele să nu rămînă doar deciderate?

Prof. Vasile Știuliuc, Rădăuți. Vă referiți, ca mulți dintre coresponden-

ții noștri, la munca dirigintei, dar tot teoretic. „Meseria ne obligă neîncetat să căutăm soluții care să contribuie la buna educare a elevilor, să alegem dintre diversele ipoteze pe cele potrivite”. Despre cîteva din soluțiile la care v-ați oprit, dorim să ne scrieți, referîndu-vă, firește, și la rezultatele obținute.

Prof. Constantin Pană, Drăgășani, județul Vâlcea. Însemnarea dumneavoastră intitulată „Ora de sinceritate” se oprește la cîteva enunțuri cunoscute ale principiilor care stau la baza activității educative. Așteptăm să ne scrieți despre activitatea concretă la clasă.

Prof. Ilie Caraman, Liceul Industrial din Făurei, județul Brăila. Interesantă inițiativa de a face un sondaj printre elevi, sugestiv intitulat — „Extemporal” despre cine”. Cu atît mai

mult, cu cît a fost luată, în scopul cunoașterii modului cum s-au preocupat de educarea elevilor în acest spirit cei investiți cu această nobilă și importantă sarcină și, firește, în vederea îmbunătățirii conținutului activității educative”. Ne-ați prezentat rezultatele sondajului, conchizînd că, țînînd seama de unele răspunsuri ale elevilor, nu s-a desfășurat o activitate educativă pe măsura cerințelor. Am dori să aflăm, mai ales, ce măsuri s-au întreprins la nivelul liceului, al fiecărei clase, în urma rezultatelor acestui sondaj, ce soluții, diferențiate pe clase, chiar pe elevi, s-au adoptat pentru viitor.

Prof. Elena Bințu, Școala din Valca-Șoșii, comuna Poduri, județul Bacău. Sint meritorii preocupările dumneavoastră de a contribui, prin lectorate, la educarea ma-

terialist-științifică a familiei. Este, de asemenea, interesantă inițiativa de a-i invita pe părinți la una din ședințele cercului „Prietenii adevărului”. Ne punem însă întrebarea cum ați reușit, într-o singură ședință a cercului, să dezbateți convingător atât de multe aspecte pe care le comportă tema pusă în discuție. Poate ar fi fost mai bine să vă fi oprit la unul sau două aspecte pe care să le aprofundați temeinic. Este o părere.

Prof. Emil Simion, Școala din Udești, județul Suceava. Ne interesează modul în care se realizează educația materialist-științifică a elevilor prin disciplinele de învățământ.

Pentru a realiza însă un articol bine argumentat, care să constituie un real schimb de experiență, credem că este nevoie să vă referiți la o singu-

ră disciplină, eventual doar la cîteva capitole, arătînd cum realizați acest important obiectiv.

Prof. Matei Rovin, Școala din Ghetar, comuna Girda de Sus, județul Alba. „Căile și mijloacele de a face educație materialist-științifică sint multiple și în școli s-a acumulat o bogată experiență în acest sens”. Este o afirmație pe deplin îndreptățită și atestată de rezultatele obținute în practica școlară, pe această linie. Dumneavoastră vă referiți la aportul istoriei în educarea materialist-științifică a elevilor. Ar fi fost însă bine dacă vă opreți la relația experienței în predarea la o singură clasă. Acest lucru vă permite o detaliere a aspectelor abordate, o argumentare profundă, convingătoare.

M. VERDES

PETREȘTI, VATRĂ DE HĂRNICIE ȘI DEMNITATE

(Urmare din pag. 1)

Industrial își demonstrează aici din plin valoarea și importanța. Sotir Bădiță, primarul comunei, ne-a prezentat, pe scurt, ce au însemnat pentru această comună ultimii 20 de ani și ce perspective are pentru viitor. Cu o populație de 7.000 locuitori, având profilul agroindustrial, comuna are două C.A.P.-uri (zootehnie și agricultură), o stațiune de mașini agricole, trei unități pentru extragerea agregatelor minerale de carieră și balastieră, o asociație economică intercooperativă de creștere și îngrășare a porcilor, o fermă zootehnică. La acestea se adaugă obiective industriale de importanță națională, cum sînt Secția de Fabricație Petrești a Întreprinderii de Frigidere din Găiești, Fabrica de Confecții Textile, o secție de încălziminte a Întreprinderii Flacăra Roșie din București. Există, de asemenea, dezvoltate ramuri ale industriei mici, ale celei de prestări servicii. Ridicate prin mîntea iscusită, prin hărnicia acestor mînați oameni, toate aceste pecete de civilizație nouă dau sentimentul de certitudine, de plinătate a existenței, de civilizație temeinic construită, sentimentul de elevație în fața unei opere a omului, de aleasă temeinicie. Comuna însăși, cu casele sale noi, imbinînd tiparul arhitectonic tradițional cu cel modern, se situează pe o treaptă superioară de robustețe, de prosperitate materială, de civilizație spirituală, pășind spre viitor într-un ritm care e al pămîntului nostru, al poporului nostru.

cunoaștere, a dorinței de mai bine, de mai mult, de mai frumos. Directorul școlii, profesorul Ion Fieraru, îmi mărturisează, cu legitimitate, că este fiu al comunei, fost elev al școlii pe care o conduce, așa cum sînt și majoritatea cadrelor didactice: Elena Mușescu, Teodora Troșca, Mariana Radu, Maria Popescu, Maria Dumitru, Nicolae Gheorghie, Pretor Suslov și mulți alții. Iar aproape întreaga forță de muncă din unitățile agroindustriale mai sus amintite, tot în această școală și-a început ucenicia profesională: primarul comunei Sotir Bădiță, Nicolae Neacșu președintele C.A.P. Petrești, tehnicianul veterinar Nicolae Blegan, contabilă Silviuța Mușescu, mecanicii de întreținere Vasile Marcu sau Gheorghie Păun, ingrijitoarea zootehnică Niculina Ioftac, inginerii zootehniști Petre Georgescu și Alexandru Șerban, și mulți, mulți alții au fost și se consideră și acum ca făcînd parte din școală, părtași la împlinirile sale.

Citeva dintre aceste împliniri se cer evidențiate. Mai întîi un legămînt, o prezență de credință, pe care școala l-a făcut cu ea însăși, cu oamenii comunei: luîndu-și drept principal atelier de muncă pămîntul, și-a propus să pregătească și să educe astfel vîrstarele sale încît să le cultive dorința de a rămîne în matricea lor de geneză pentru a-i îmbogăți rodul, a o face din ce în ce mai prosperă. Această împămîntenire a forței de muncă se face printr-o temeinică pregătire în profesiile vitale ale comunei, ale agriculturii și industriei sale. Se face, cum sublinia directorul Ion Fieraru, mai ales prin strădania și efortul continuu de a ieși din rutină. Ce înseamnă aceasta? Pe scurt, citeva coordonate, pe care se lasă: o permanentă preocupare pentru auto-perfecționarea profesională și politico-ideologică; intens studiu individual; abordarea unor teme interesante, eficiente

în comisiile metodice, în consiliile profesionale; participarea la simpozioane și munca de cercetare cu teme referitoare la conexiunea inversă, interdisciplinaritatea ca mod de predare; învățarea totală sau deplină; efortul de a-și însuși și aplica strategii didactice moderne; proiectarea judicioasă a lecțiilor astfel încît acestea să constituie momente autentice de instrucție și educație. Acest efort profesional și de creație, manifestat mai ales din anul școlar trecut, cînd a intrat în funcțiune noul și deosebit de frumosul local avînd o bogată bază materială, se concretizează îndeosebi în acest trimestru cînd promovabilitatea elevilor este integrală. Aceasta mai înscamnă și o bună orientare școlară și profesională, considerată ca o componentă a educației comuniste, revoluționare. Depășind stadiul de informare și diagnosticare, orientarea școlară începe cu ciclul primar, pornind de la realitățile școlare și individuale, ajungînd apoi la o abordare globală și multilaterală care-l situează pe elev într-un context mai larg.

Nu pe ultimul plan, la dorința elevilor de a se statornici pe locurile natale, contribuie și grija, dragostea cu care școala se străduiește să cultive interesul pentru cunoașterea tezaurului folcloric de o frumusețe și un pitoresc aparte care, toate reprezintă mesaje ale unui trecut pe care oameni de inimă, cum sînt profesorul Ilie Dumitru sau Nicolae Gheorghie, s-au străduit să le transmită din generație în generație. Un muzeu școlar, realizat de profesorul Nicolae Gheorghie, cu exponate de peste 200 de ani, numeroase premii la toate edițiile Festivalului Național „Cîntarea României” obținute de ansamblul „Cununița” atestă aceste nobile preocupări.

Le este proprie oamenilor școlii, locuitorilor acestei comune dorința de a-și dovedi cit mai limpede hărnicia și demnitatea, de a fi astfel cit mai de folos patriei. Ea, această dorință, reprezintă în fapt o realitate evidentă, tulburătoare lecție de viață, de patriotism.

Fii harnici, devotați pămîntului

Incheierea, în urmă de un sfert de veac, a cooperativizării agriculturii din țara noastră reprezintă unul dintre momentele cardinale din istoria milenară a țărînimii române. Ea a deschis drumul spre transformarea radicală a satului românesc contemporan, a lădat pentru todeauna exploatarea omului de către om și a pus bazele trecerii la un rapid progres în creșterea producției agricole. Cît de diferite sînt azi aceste localități rurale de la noi de satele și comunele din urmă cu 25 de ani! Iată, de pildă, un sat luat la întimplare: Călugăreni, din județul Arad.

Odinioară Călugărenii era una dintre cele mai mărunte așezări de pe cîmpia Banatului. Astăzi, ca toate așezările acestui cuprins, ca orice sat și oraș din România socialistă, a devenit, de la an la an, o localitate înfloritoare. Toate casele sale sînt noi sau reînnoite! Toate casele Călugăreniului au vîrsta ultimelor două decenii! Sînt case încăpătoare și trainice, din cărămidă și beton, acoperite cu olane și țiglă, cu ferestre mari. Sînt case cu fața la soare!

Se știe că, întotdeauna, locuitorii îi reflectă, prin o mie de fațete, pe oamenii care trăiesc în ele. Casele din Călugăreni, județul Arad, vorbesc de neamșmuită hărnicie a locuitorilor acestei așezări, pentru care, în orice anotimp al anului, nopțile sînt scurte la ambele capete, iar soarele răsărînd îi găsește la lucru. Și ei sînt cei care în prezent înfăptuiesc noua revoluție agrară a țării, care, de la an la an, smulg pămîntului recolte tot mai îmbelșugate — exemple de hărnicie demne de urmat, în tot ceea ce fac, în tot ceea ce întreprind. Iar casele pe care și le-au construit și în care trăiesc sînt, atît pe dinăuntru, cit și pe dinafară, asemenea lor: curate, frumoase și însorite. Sînt case cu sufletele mare, ca al oamenilor care le locuiesc. Cele mai multe dintre ele au culoarea galben-aurie a grîului copt. Culoare ridicată de străbunii noștri în tricolor și înobilată, astăzi, prin munca neobosită a lucrătorilor ogoarelor. Case de culoarea pîinii!

În ele, în aceste case, s-au născut, se nasc și se vor naște fiii patriei, care lucrează și vor lucra pe ogoarele tot mai roditoare, continuînd munca părinților și bunicii lor, la fel de harnici și de devotați pămîntului cum au fost și sînt aceștia. În plus, fiii Călugăreniului reînținerit, și ai tuturor localităților rurale din România, au de partea lor știința: adică priceperea de a sloarce fiecarei hectare de pămînt recolte tot mai mari, indiferent de condițiile climatice. Este o știință pusă în slujba omului, învățată în școli agricole profesionale, în licee agroindustriale, în institute agronomice.

Datorită lor, țara are și va avea întotdeauna piine pe masă!

D. RACHICI

Copiii de țărani și meseriile satului

Bazindu-mă pe faptul că grădinița noastră se află pe malul drept al Oltețului, într-o zonă agricolă bine dezvoltată, am căutat să atrag atenția copiilor mai mult înspre agricultură, ramură atît de importantă a economiei patriei noastre. Avînd o curte spațioasă în jurul grădiniței, am încercat să continui formarea deprinderilor de muncă, însușite de la părinții lor. Împărțind pămîntul în parcele, am pus și noi ceapă, cartofi, fasole, porumb. Muncind împreună cu copiii, am stimulat spiritul lor de inițiativă, de ajutor reciproc, dar, mai mult, puterea de a-și imita pe părinți și vecini, pe care, nu odată, i-am văzut muncind la Cooperativa Agricolă de Producție din localitatea noastră. Le-am explicat că, pe suprafețele întinse, aici, munca se face cu ajutorul mașinilor agricole.

cartofilor, fasolei, a sfeclei furajere. Copiii au fost puternic impresionați de puterea plugurilor, de ascuțitul discurilor. Totodată, au avut posibilitatea de a observa tractorul, atît în stare de repaus, cit și în stare de funcționare. Alături de părinții lor, preșcolarii au participat și la scoaterea cartofilor pentru însămînțare. O altă activitate care le-a plăcut micuților șoimi ai patriei a fost aceea de stringere a spicelor de grîu. Alături de pionierii de la clasele a III-a și a IV-a, ei au observat treieratul spicelor cu ajutorul „Gloriei”, dar și seceratul manual efectuat de părinții lor și, luîndu-se la întrecere cu pionierii, au putut să stringă o grămadă laudabilă de spice. Cu acest prilej, purtînd o scurtă convorbire despre munca mecanică și munca manuală, copiii au putut face singuri comparația între mica suprafață de grîu secerată de părinții lor

și întinsa suprafață secerată de „Gloria”. Le-am explicat, cîă înainte vreme, grîul era semănat cu mîna, secerat cu mîna, legat în snopi și transportat la locul treierării. Pentru efectuarea acestor munci, era nevoie de mulți oameni și mai ales de foarte mult timp. Dar acești oameni au muncit cu rivnă și au căutat să-și facă munca mai ușoară, învățînd și cercetînd metodele prin care să și-o poată ușura. Astfel, am ajuns la crearea mașinilor agricole. Prin această relație, am dorit să le adresez și mai mult respectul față de oamenii care le-au produs, față de cei care le îngrijesc și le conduc.

După ce am făcut cunoscute copiilor profesiile oamenilor de pe teritoriul comunei noastre și unele necesare acestora, le-am propus o activitate atractivă de desen în cadrul Organizației „Șoimii Patriei”, cu titlul: „Ce voi fi cînd voi fi mare?”

Educ. MARIA I. POPESCU
Grădinița din Piriieni de Sus,
comuna Livezi, județul Vitea

„CREATIVITATE ȘI EFICIENȚĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÎNT”

Recent, s-au încheiat lucrările etapei județene a celei de a III-a ediții a manifestării metodic-științifice „Creativitate și eficiență în învățămînt”, înscrisă în cadrul Festivalului Național „Cîntarea României”. Amplă manifestare a capacităților creative ale cadrelor didactice, această acțiune, organizată de Ministerul Educației și Învățămîntului și de Comitetul Uniunii Sindicatelor din Învățămînt, Știință, Cultură, Presă, Poligrafie și Edituri, a antrenat numeroase educatoare, învățători și profesori din întreaga țară, care au participat la activitatea de cercetare pedagogică avînd ca temă „Educația patriotică, militant-revoluționară a preșcolarilor, elevilor și studenților” și au făcut investigații privind căile și mijloacele de realizare.

Prezentăm, în continuare, un grupaj de articole realizat pe baza unor texte — selecționate și prescurtate — din unele comunicări, susținute în această etapă în județele Iași și Olt.

Un cerc școlar de agrobiologie și rezultatele sale

Activitatea pe terenul școlar experimental a elevilor, membri ai cercului de agrobiologie din școala noastră, Școala din Reșca, comuna Dobrosloveni, județul Olt, a urmărit atît realizarea de lucrări și activități practice cu rezultate valoroase cit și înțelegerea elevilor în tainele cercetării științifice. În acest scop, suprafața de teren este împărțită în două sectoare: I. Sectorul „Sistematica plantelor și agrofitehnice”, care cuprinde următoarele parcele: Botanica sistematică, cu plante dicotiledonate și monocotiledonate; Cimpul experimental, pentru executarea unor experiențe ca: epoca de semănat, rolul îngrășămintelor chimice, influența adinchimii la semănat, dezvoltarea unor hibrizi de porumb în condițiile pedoclimatice din localitate; Cimpul demonstrativ, care cuprinde următoarele culturi: culturi furajere, plante de cultură (cereale, textile, uleioase, rădăcinoase, tuberculifere). II. Sectorul hortic și micropepiniera au o suprafață de 500 m.p. Suprafața a fost împărțită pe parcele pentru: școala de puieți altoiți, Thuia orientalis, dud, trandafir.

legumelor, cu parcele repartizate pentru: bulboase, păstăioase, rădăcinoase, frunzoase, vărzoase, tuberculifere; Cultura florilor de grădină și arbuști ornamentali; Micropepiniera, cu parcele pentru: școala de puieți altoiți, Thuia orientalis, dud, trandafir; Răsadnița școlară ce produce: tomate, ardei și vinete. Parcelele sînt bine individualizate și etichetate, în același fel fiecare cultură și soi de plantă. Avem posibilitatea de a iriga toate culturile prin racordarea terenului școlar experimental la instalația de apă potabilă a școlii.

Prezintă de unele sarcini și măsuri stabilite la sesiunile Consiliului Popular și Comitetului Comunal P.C.R. Dobrosloveni, cu privire la Planul de dezvoltare economic și social în profil teritorial al comunei în actualul cincinal, ne-am propus să orientăm organizarea unor acțiuni în direcția participării membrilor cercului de agrobiologie la: 1. Asigurarea materialului sîditor pentru acțiunea de înfrumusețare a satului Reșca și a comunei Dobrosloveni cu arbuști ornamentali și flori. 2. Pentru dezvoltarea sericiculturii

la nivelul comunei Dobrosloveni, ne-am propus: asigurarea materialului sîditor de dud și valorificarea terenurilor neproductive prin cultivarea dudului. 3. Asigurarea unor cantități apreciabile de răsad repartizat locuitorilor satului pentru producerea zarzavatului necesar. 4. Repartizarea unor seminte din soiurile productive obținute în țara noastră și din import, care valorifică cel mai bine condițiile pedoclimatice ale localității Reșca. Privite în ansamblu, acestea sînt acțiuni care angajează ferm la o activitate crea-

toare atît pe profesor (îndrumător de cerc), cit și pe membrii cercului.

Sectorul hortic și micropepiniera au o suprafață de 500 m.p. Suprafața a fost împărțită pe parcele pentru: școala de puieți altoiți, Thuia orientalis, dud, trandafir.

Prof. OCTAVIAN PETRACHE
Școala din Reșca, comuna Dobrosloveni,
județul Olt

(Continuare în pag. a 3-a)

Educația patriotică și estetică a elevilor prin valori muzeistice

Experimentul pedagogic realizat la Școala Nr. 6 din Iași a avut ca ipoteză de lucru demonstrarea eficienței unui program unitar de măsură, prin care elevii să poată face progrese în receptarea și aprecierea valorilor istorice și cultural-artistice cu care vin în contact, iar prin aceasta să se realizeze și obiective ale educației moral-patriotice și estetice. Metoda de cercetare a constat într-un experiment realizat în trei etape: constatativă, ameliorativă și de control. În cadrul etapei constatative s-a administrat un chestionar cu răspunsuri deschise adresat unui lot de 150 elevi din 5 clase, în anii școlari 1985/1986, 1986/1987.

Întrebări adresate subiecților: 1. De ce iubești Iașul, orașul tău natal? 2. Ce ștatuți cunosti în Iași? 3. Ce clădiri cu valoare monumentală sînt în Iași? 4. Ce muzeu atî vizitat în orașul Iași? 5. Cu cine atî realizat aceste vizite? 6. Ce muzeu atî dori să reviziteți și de ce? 7. Care dintre muzeu vi s-a părut cel mai interesant? 8. Cum credeți că atî putea cunoaște mai bine valorile Iașului?

Răspunsurile școlărilor la chestionarul aplicat a oferit un sir de opinii și constatări în funcție de experiența lor. Din ele au decurs unele considerații pedagogice care au stat la baza experimentului ameliorativ. Totodată, pentru a reliefa care este ponderea activităților didactice

și a celor extradidactice în realizarea obiectivelor educației patriotice și estetice, am studiat programele și manualele de limba română, istorie, desen, de la ciclul primar și gimnazial. Din studiul nostru a rezultat că activitățile didactice îi revine aceeași pondere ca și activitățile educative în realizarea obiectivelor formative, una completîndu-se cu alta. În sprijinul realizării acestui echilibru se impune găsirea unui sistem eficient de măsuri care să ducă la sporirea acțiunilor educative.

În acest scop, experimentul ameliorativ propus de noi a urmărit: completarea programelor școlare cu noi noțiuni, cunoștințe adecvate creșterii randamentului educativ; modernizarea conținutului prin eliminarea elementelor descriptive și sporirea celor cu rol formativ etc.; perfecționarea și diferențierea mijloacelor pedagogice în funcție de particularitățile de vîrstă; organizarea întregii munci de educație în sistem; înfrumusețarea pedagogică solidă și cuprinzătoare a cadrelor didactice în vederea realizării activității didactice și extradidactice propuse.

Spicim din programul ameliorativ

Prof. EUGENIA AGACHI
director, Școala Nr. 6 din Iași

(Continuare în pag. a 3-a)

Integrarea experimentului în lecția curentă de fizică

Argument

După cum se știe, fizica, alături de matematica, reprezintă una dintre principalele baze științifice ale dezvoltării tehnicii contemporane și a viitorului. Importanța ei ca știință fundamentală și prin excelență experimentală îi conferă un loc de frunte între disciplinele de învățământ, fapt care impune profesorilor de specialitate o deosebită atenție pentru felul cum își proiectează, organizează și desfășoară activitatea didactică.

Utilizarea experimentului integrat în lecția curentă contribuie nemijlocit la atingerea scopului predării fizicii în gimnaziu — acela de a-l înarma pe elevii cu o seamă de cunoștințe și deprinderi de bază și, îndeosebi, cu un sistem de organizare a cunoștințelor despre procesele lumii fizice, în vederea aplicării rezultatelor acestora în practică. Laboratoarele noastre de fizică dispun de mijloacele de învățământ necesare realizării demersului didactic în consens cu cerințele actuale ale programelor școlare, deci, prin integrarea experimentului în lecție. Încă din anul 1973, gimnaziile au fost dotate cu truse complexe de fizică, în acest răstimp perfecționate.

Dacă, în ansamblu, procesul de predare-învățare a fizicii contribuie la realizarea obiectivelor fundamentale ale acestei discipline de învățământ (dezvoltarea capacității de asimilare și de transfer a cunoștințelor, a capacității de investigare experimentală, a celei de exprimare în limbajul științei, a atitudinii științifice), lecțiile bazate pe experimentul integrat ne ajută în mod deosebit să formăm și să consolidăm anumite comportamente care intră în structura capacității de investigare experimentală, firește, în funcție de conținutul acestui obiect la fiecare clasă, de tema lecției. De exemplu, la clasa a VI-a, în care elevii încep să învețe fizica, fac cunoștință cu unele concepte și procese de bază, vom urmări prin experimentul integrat mai ales formarea următoarelor deprinderi: de a identifica factorii care participă la procesele fizice și de a formula ipoteze (comportamente de anticipare), de a utiliza corect rețetele, subsansamblurile și aparatele trusei de fizică în cadrul diferitelor operații propuse, de a observa fenomenele fizice care au loc în timpul desfășurării experimentului și de a constata condițiile și modul în care se produc, precum și efectele lor (uneori elevii pot întui și cauzele ce le determină), de a măsura, înregistra și prelucra datele (comportamente de efectuare); de a defini o serie de procese, legi, folosind termenii științifici și, eventual, de a deduce aplicațiile practice ale acestora, de a verifica adevărul ipotezelor prin confruntarea lor cu concluziile la care ajung în urma activității experimentale (comportamente de evaluare). Bineînțeles trebuie să avem în vedere în mod obligatoriu și dezvoltarea celorlalte capacități amintite mai sus, cu preponderență a capacității de asimilare a noilor cunoștințe. (După cum știm, în procesul de învățare prin activități experimentale, conținutul acestora solicită intens una sau mai multe scheme de acțiune ale subiectului cunosător — senzomotorii, perceptive, numerice, logice, spațiale, cauzale — acestea din urmă începând să se formeze chiar la vârsta de 11—12 ani). În acest sens eficiența crescută a experimentului integrat constă în preceperea profesorului de a elabora obiectivele operaționale ale lecției și de a dirija participarea directă a tuturor elevilor la activitatea experimentală, valorificând progresiv cunoștințele lor teoretice de specialitate, pe cele de cultură generală precum și experiența lor de viață.

Proiectare, organizare, desfășurare

În continuare, vom concretiza aceste afirmații printr-o lecție proiectată pe obiective operaționale, desfășurată la clasa a VI-a. Vom insista asupra prezentării în paralel a activității profesorului și a activității elevilor, încadrându-le în secvențele lecției (evenimentele instruirii) și specificând în paranteză ce obiectiv (O) realizăm; de asemenea, vom aminti metodele (tehnice de instruire) utilizate.

Tema (subiectul) lecției: Efectele curentului electric.

Scopul lecției: Asimilarea cunoștințelor teoretice despre efectele curentului electric și formarea deprinderilor de a demonstra practic. Punerea în evidență a relațiilor care se stabilesc în cadrul proceselor observate.

Obiective operaționale: La sfârșitul lecției toți elevii vor ști:

O₁ — să emită ipoteze cu privire la fenomenele care pot apărea la trecerea curentului electric printr-un conductor;

O₂ — să evidențieze experimental efectul electrotermic, cel electromagnetice și cel electrochimic și să le descrie pe baza datelor observate și prelucrate;

O₃ — să definească cele trei efecte, corect, în termeni științifici;

O₄ — să sesizeze și să dovedească experimental că anumite mărimi fizice influențează efectele curentului electric;

O₅ — să formuleze concluzii cu privire la relațiile ce se stabilesc între cauză (curentul electric) și efect (termic, magnetic, chimic), între efect (proces) și diferite mărimi fizice și să le confrunte cu ipotezele emise, verificând astfel adevărul acestora;

O₆ — să dea exemple de aplicații practice ale celor trei efecte ale curentului electric, pe baza cunoștințelor de cultură generală, a experienței lor de viață și a informațiilor date de profesor.

Metode de învățământ: conversația euristica, observarea dirijată, experimentul (redescoperirea), explicația, desen schematic.

Mijloace de învățământ: caiet de notițe, tablă, manual; rețete și subsansambluri ale trusei de fizică: alimentator didactic, consumatori (becuri cu incandescență), conductori, conductor de legătură, suporturi cu rezistență de 6 Ohmi, suporturi pentru conductoare, bobine, miez de fier, pahare Berzelius (sau Griffin).

Menționăm că, datorită numărului de experimente, deselor momente de conexiune inversă și evaluării rezultatelor este necesar să desfășurăm lecția în două ore. **Secvențele acesteia sunt:** reactualizarea noțiunilor (ideilor) ancoră; captarea atenției; anunțarea temei; organizarea situațiilor de învățare; dirijarea învățării (a activității elevilor care vor efectua experimentele pentru evidențierea efectului electrotermic); conexiune inversă; fixarea cunoștințelor; evaluarea lor.

Lecția începe printr-o conversație euristica menită să reactualizeze cunoștințele elevilor necesare atingerii scopului propus, să capteze și să mențină atenția acestora. Astfel, întrebările adresate de profesor se referă la existența celor două feluri de sarcină electrică, circuitul electric, semne convenționale folosite pentru prezentarea grafică a elementelor unui circuit, conductoare și izolatoare. (Dacă nivelul clasei ne-a permis ca, la lecțiile anterioare despre electrizarea corpurilor — capitolul „Fenomene electrice și magnetice” — să explicăm elevilor, prin termeni accesibili lor, structura substanței, se pot formula și întrebări cu privire la natura curentului electric). După ce se apreciază și se accentuează răspunsurile corecte ale elevilor, li se cere să dea exemple de fenomene ce pot apărea la trecerea curentului electric prin diferite conductoare, exemple oferite de experiența cotidiană (iluminatul electric, încălzirea rezoului electric, a fierului de călcat etc.). Profesorul precizează că toate aceste fenomene se numesc efecte ale curentului electric și că ele constituie tema lecției noi; scrie titlul pe tablă iar elevii și-l notează în caiete.

Se trece apoi la organizarea situațiilor de învățare dirijată, deci a activității pe grupe a elevilor. (Menționăm, în acest sens, că este bine ca, încă de la începutul anului școlar, să organizăm colectivul clasei în grupe omogene de lucru, alcătuite din 3—4 membri și să stabilim sarcinile permanente ce le revin: un elev efectuează montajul, altul culege datele, pe care le comunică celui de al treilea, acesta le consemnează și le prelucrează; concluziile sunt formulate de întreaga grupă. Dacă lecția cuprinde mai multe experimente, membrii grupei își echimbă aceste responsabilități; dacă nu, schimbarea are loc în lecția următoare.) Profesorul propune clasei realizarea unor experimente pentru punerea în evidență a efectelor curentului electric (termic, magnetic, chimic), specificând că în această oră se vor realiza doar cele referitoare la efectul electrochimic. Apoi, prezintă pe scurt modul de desfășurare a primului experiment, cere unui elev să deseneze schema montajului pe tablă — conectarea becului cu incandescență la bornele unei baterii — și adresează clasei întrebarea „Ce se va întâmpla la închiderea circuitului electric?”. Elevii emit ipotezele (O₁) — „Becul se va aprinde și se va încălzi” — și le consemnează în caiete. În continuare (O₂), conform sarcinilor stabilite membrilor fiecărei grupe, elevii execută montajul după modelul desenat, închid circuitul și notează observațiile: „La atingerea becului cu mina constatăm că acesta este cald; la deschiderea circuitului becul se stinge și se răcește.” Profesorul numește cițiva elevi din grupe diferite pentru a prezenta concluziile, ajutându-i prin întrebări suplimentare să le formuleze exact. („Balonul de sticlă al becului se încălzește datorită filamentului — conductor incandescent) și apreciază rezultatele activității elevilor (conexiune inversă). Concluziile la care au ajuns elevii corespund ipotezei (O₁). Pe baza lor elevii definesc efectul electrochimic (O₃): „Trecerea curentului printr-un conductor determină degajare de căldură”. Se notează în caiete atît concluziile cit și definiția.

Apelînd din nou la conversația euristica și adăugînd explicațiile necesare, profesorul îi dirijează pe elevi spre sesizarea mărimilor fizice care influențează degajarea de căldură la închiderea circuitului, în funcție de a) durata procesului și de b) tensiunea de alimentare (O₄), propunînd reluarea experimentului de mai sus.

a) După ce elevii formulează ipoteza și o scriu în caiete (O₁) — „Becul se va încălzi mai tare dacă păstrăm circuitul închis o durată mai mare de timp” — repetă experimentul amintit, mai întîi închizînd circuitul 30 de secunde, apoi un timp mai îndelungat. Constatările lor confirmă adevărul ipotezei (O₄, O₁).

b) Pentru a-i convinge pe elevi că la tensiuni mai mari căldura degajată de conductorii este mai mare (ipoteza emisă și scrisă de ei — O₁) profesorul le propune un alt experiment: se introduce suportul cu rezistență de 6 Ohmi în bor-

nele suportului pentru electrozi. Se închide circuitul în condițiile alimentare la 2 v.c.c. și se apropie de spirale de nichelină perle de polistiren (sau celuloid). Elevii efectuează experimentul și observă că nu se întâmplă nimic cu materialul plastic. Dacă măresc tensiunea de alimentare la 6 v.c.c. și apropie din nou perlele respective, observă că acestea sint topite de conductorii. Concluzia la care au ajuns experimental — „Atunci cînd crește tensiunea de alimentare, crește și căldura degajată de conductor” — confirmă ipoteza (O₄, O₁).

Dacă timpul îi permite, profesorul va demonstra frontal și influența naturii substanței din care sint confecționate diferitele conductoare — cupru, nichelină, fier, aluminiu etc. — efectuînd experiența descrisă în manual, la pag. 103. Altfel, se va limita doar la explicații.

În cazul în care elevii posedă un minimum de cunoștințe suplimentare despre natura curentului electric, este util să efectuăm primele două experimente și în curent alternativ, determinîndu-i astfel pe elevi să constate independența efectului electrotermic de sensul curentului electric (O₄, O₁). De asemenea este bine ca, pe baza cunoștințelor lor generale, să-i facem să intuiescă ireversibilitatea efectului electrotermic (Un conductor prin care trece curent electric degajă și transferă căldură. Dar această căldură, transferată unui alt conductor omogen care nu se află în legătură directă cu un generator electric, nu determină apariția curentului electric).

Pentru a stabili aplicații practice ale efectului electrotermic (O₆), profesorul solicită elevilor să dea exemple de aparate electrice casnice a căror întreținere se bazează pe degajarea de căldură (fier de călcat, reșou electric, ciocan de lipit etc.), le completează (dacă este cazul) și numește unități industriale și localități din țara noastră unde se fabrică astfel de aparate.

În încheierea activității de învățare dirijată din această oră, se sintetizează concluziile la care au ajuns elevii prin intermediul experimentelor, se fixează și se verifică frontal atît noile cunoștințe însușite, cit și deprinderile dobîndite. În acest scop, profesorul adresează clasei o serie de întrebări, ale căror răspunsuri le apreciază, insistînd asupra corectării eventualelor greșeli (conexiune inversă).

Lecția, după cum am stabilit, continuă ora următoare. Aceasta fiind plasată într-o altă zi, începem cu reactualizarea cunoștințelor și captarea atenției. Pe urmă, trecem la organizarea activității experimentale pentru punerea în

evidență a celorlalte două efecte ale curentului electric — magnetic și chimic. Vom proceda la fel ca în ora precedentă, ținînd însă seama de faptul că aceste două procese sint mai dificil de înțeles (în comparație cu efectul electrotermic) de către elevii clasei a VI-a.

Profesorul precizează că, pentru evidențierea efectului electromagnetice, elevii vor efectua două experimente (cele descrise în manual), explicînd în ce constă primul dintre ele și supraveghează executarea montajului. (Realizarea unui circuit în care o porțiune este paralelă cu un ac magnetic). Elevii emit ipoteza (O₁): „La închiderea circuitului, acul magnetic va devia” observă fenomenul (O₂), verifică adevărul ipotezei. Avînd în vedere cunoștințele lor anterioare despre fenomenul magnetizării, profesorul îi ajută să ajungă la concluzia că interacțiunile magnetice nu sint specifice numai magnetilor permanenți, ci ele se exercită, de asemenea, între circuitul electric și magnetii — acul magnetic în cazul de față (O₅, conexiune inversă).

Se trece apoi la cel de al doilea experiment care are două etape, respectiv: de fiecare dată, ordinea activităților elevilor dirijate de profesor. După efectuarea ambelor experimente, pe baza concluziilor formulate și notate de elevi, acestia definesc efectul electromagnetice (O₅), definiție pe care o scriu în caiete. Etapa a doua din cadrul celui de al doilea experiment — asupra căreia e bine să revenim printr-o scurtă conversație euristica (conexiune inversă) — facilitează elevilor înțelegerea faptului că între bobina parcursă de curent și miezul de fier se stabilesc anumite relații fizice, care determină intensificarea pro-

prietăților sale magnetice (O₅). Li se spune că o bobină cu miez de fier se numește electromagnet și că electromagnetii au importante întrebări (O₆). Considerăm că pentru evidențierea efectului electromagnetice este bine să ne rezumăm doar la comentarea faptelor „descoperite” experimental de către elevii în laborator, ei neavînd cunoștințe despre cîmpul electric și cîmpul magnetic.

Punerea în evidență a efectului electrochimic se face tot prin experimentul descris în manual, urmîndu-se parcurgerea tuturor operațiilor de către elevii sub direcția îndrumare a profesorului. Înainte de a trece la efectuarea lui, este necesar să revenim asupra cunoștințelor lor despre corpuri conductoare și izolatoare, pentru ca să-și reamintească faptul că apa cu impurități este conductor electric. Menționăm că, de data aceasta, nu trebuie să ne așteptăm ca elevii să enunțe corect sau complet ipoteza deoarece posedă insuficiente noțiuni de chimie. În consecință o va emite profesorul. Din același motiv el trebuie să dirijeze cu multă atenție observațiile elevilor cu privire la procesul care are loc, ca și formularea acestora. De exemplu: „Ați constatat că la trecerea curentului electric prin soluție — apă cu sare de bucătărie — au loc anumite transformări pe care le numim chimice, degajarea de gaz, sau depunerea de substanță solidă”. Fiindcă elevii nu înțeleg noțiunile de transformare chimică și substanță, este bine ca profesorul să le explice la nivelul capacității lor de asimilare. De asemenea, este necesar să-i ajute să definească în mod corect efectul electrochimic și să sintetizeze concluziile.

Evaluare

Cea de a doua oră a lecției, așa cum ne-am propus, se încheie cu evaluarea cunoștințelor. Unul dintre avantajele integrării experimentului în lecția curentă constă în posibilitatea de a verifica parțial cunoștințele și comportamentele elevilor, chiar în timpul desfășurării lui. Dar, pentru a ne da seama de performanțele atinse de toți elevii, pentru a constata greșelile pe care le fac în vederea reglării recuperatorii nu ne putem mulțumi doar cu această verificare, ci este necesar să le administrăm probe de evaluare. Pentru această lecție, în funcție de timpul care ne-a rămas, prin aceste probe vom urmări în ce măsură au fost realizate obiectivele operaționale ale lecției, deci modul în care elevii au asimilat cunoștințele teoretice și au dobîndit deprinderi practice referitoare la cele trei efecte ale curentului electric. În acest scop am elaborat o probă cu cinci itemi (alcătuită sub forma unor întrebări problemă).

I. Poate fi încălzită apa dintr-un vas folosind o sîrmă din fier pusă în legătură cu alimentatorul didactic? Pînă la ce temperatură? Dar dacă folosim o sîrmă din aluminiu? (Răspunsurile vor dovedi dacă elevii au reținut în ce constă efectul electrotermic — O₁ — și dacă și-au dat seama de relația care se stabilește între degajarea de căldură și durata de timp în care se păstrează circuitul închis — O₄, O₁).

II. Realizați schema următorului montaj: un alimentator didactic, conductoare de legătură, un bec fixat într-un suport prevăzut cu două borne, două conductoare legate cu un fir scurt și foarte subțire de cupru neizolat (la timpul potrivit li s-a indicat elevilor semnul convențional pentru siguranța fuzibilă). Ce se întâmplă cînd închideți circuitul? Dar atunci cînd, cu ajutorul unui conductor cu banane, legați între ele bornele becului? Ce reprezintă acest montaj? (Răspunsurile vor releva dacă elevii știu să alcătuiască o schemă și deci să execute un montaj — O₂; dacă își dau seama că acest montaj este o aplicație a efectului electrotermic — O₅, O₆; dacă au reținut principiul de funcționare a siguranței fuzibile).

III. Cum explicați faptul că electromagnetii sint numiți și „magneți temporari”? (Răspunsul dat demonstrează dacă elevii au înțeles corect efectul electromagnetice — O₂, O₃).

IV. În apropierea unui tub de sticlă închis la ambele capete, conectat la bornele unei baterii prin intermediul unor conductoare de legătură ale căror extremități străpung cele două dopuri ce închid tubul, se găsește un ac magnetic. În ce condiții va devia acul? a) Cînd tubul este plin cu aer? b) Cînd tubul este umplut cu apă pură (distilată)? c) Cînd tubul este umplut cu soluție apoasă de sare de bucătărie? (Răspunsurile elevilor vor indica dacă au înțeles efectul electromagnetice — O₂, O₃ — și dacă au reținut că apa impurificată este conductor electric.)

V. Uneori, pentru a verifica dacă o baterie pentru lanterna de buzunar mai poate fi folosită, atingem cu limba, în același timp, ambele lamele ale acesteia (bornele bateriei). Vom simți o ușoară înțepătură. Cum explicați acest fapt? (Răspunsurile vor arăta dacă elevii au înțeles efectul electrochimic — O₃, O₆).

Rezultatele acestei probe ne vor dovedi și în ce măsură elevii și-au însușit corect termenii științifici.

Pentru a economisi timpul elevilor, testul poate fi multiplicat pe foi volante, împărțite fiecăruia dintre ei, sau proiectat (cu ajutorul retroproiectorului) și menținut pînă la terminarea probei. În vreme ce elevii răspund, profesorul poate să verifice caietele de notițe ale acestora.

Prof. CORNEL PĂUNESCU
Școala Nr. 5 din București
VALERIA BACIU

DESEN

Culori, proporții, armonii

Educația artistică-plastică a elevilor în școală are ca obiective cultivarea disponibilităților creative necesare sporirii eficienței activității în toate domeniile producției materiale și spirituale, familiarizarea elevilor cu elementele de limbaj plastic necesare exprimării a ceea ce văd, simt, gândesc și trăiesc, precum și cu descifrarea sau decodificarea operei de artă; cunoașterea valorilor artistice naționale și universale, pregătirea lor pentru a înțelege, cultiva și aprecia bunul gust, frumosul, valorile artistice autentice.

Lecțiile de desen-educație artistică plastică vizează aceste obiective, realizabile alături prin conținutul temelor plastice cit, mai ales, prin mijloacele, metodele și procedeele folosite de profesor, cunoscător profund al domeniului, apt de a recepta opera de artă, el însuși un creator care manifestă originalitate în gândire, inventivitate și receptivitate față de nou, îndrăzneală în abordarea soluțiilor, preocupat permanent de a găsi modalități noi prin care să asigure atractivitatea lecției.

Desfășurată în cabinetul de desen, în sala de clasă, în mijlocul naturii sau în sălile muzeelor de artă, lecția de desen oferă cadrul propice începerii activităților de dezvoltare a disponibilităților creatoare. Voi menționa câteva exerciții-antrenament realizate în unele unități școlare din București (Școlile Nr. 21, 76, 118, 130, 139, 160, 198 și altele) care pot fi generalizate și preluate, datorită rezultatelor bune care s-au obținut prin folosirea lor.

Exercițiul 1. Se urmărește sesizarea, invocarea sau crearea diferențelor într-o mulțime care putea fi părți, întregi sau cauze. Elevii primesc câte o planșă pe care, în prealabil, au fost desenate: o palmă deschisă, un cap de pește, un triunghi, labele unei găște, trompa unui elefant. Ca primă cerință, ei trebuie să aleagă din mai multe posibilități pe cea care li se pare mai potrivită pentru a realiza o compoziție în care „partea” să fie completată cu elemente ce întregesc forma. A doua cerință constă în găsirea posibilităților de a combina în multiple variante „părțile” date.

S-au folosit apoi planșe cu corpuri întregi desenate, cărora le lipseau detaliile, cerându-se copiilor să respecte desenul, dar să-l continue prin adăugarea detaliilor necesare.

Acest tip de exercițiu subliniază posibilitatea dezvoltării și educării capacității copilului de a simplifica sau de a îmbogăți forma dată, urmărind antrenarea unor factori ai creativității ca: originalitatea, flexibilitatea, elaborarea dar, în același timp, el se constituie și ca un exercițiu-test, prin care educatorul poate coordona în continuare activitatea de creație a elevului.

Exercițiul 2. Se urmărește capacitatea copilului de „a descoperi” prin asociere, pornind de la imagini spontane nedefinite, abstracte chiar, forme cu corespondență în realitatea înconjurătoare. Acest exercițiu se bazează pe proprietatea divergență a gândirii, pe inteligența creatoare. Nu prezintă reguli fixe de operare.

Prima cerință: elevii colorează suportul umed sau uscat, cu două sau mai multe pete de culoare, urmând apoi să le fuzioneze prin balansarea suportului sau cu ajutorul jetului dirijat de culoare.

A doua cerință: elevii privesc cu atenție forma care a luat naștere și observă dacă ea sugerează ceva concret (o ființă, un obiect, o pasăre, o insectă, un animal).

A treia cerință: se delimitează forma descoperită de restul compoziției, cu o culoare contrastantă. Dacă este necesar, se fac și mici intervenții pe imaginea spontană pentru a se ajunge la forma dorită. Acest exercițiu dezvoltă originalitatea în gândire, cultivă puterea de combinare liberă, soliciți imaginația, analogia, modelarea, dar, mai ales, antrenează pe copil să „vadă”, să „descopere”.

Activitățile artistice-plactice privind studiul naturii, al structurilor și corespondența lor cu formele plastice, încep din clasa a V-a și se desfășoară, pe etape, până în clasa a VIII-a, studiu ce se face în scopul dezvoltării spiritului de observare și cercetare, de întuire și percepere a formelor și armoniilor naturale.

La acest tip de activități, se pornește de la exerciții de studiu după natură (obiecte, frunze, flori, arbori, cochilii, insecte, fructe, roci), urmind ca acestea să fie interpretate pentru realizarea unor proiecte de obiecte inspirate din natură. Astfel străzile unui oraș în miniatură au fost dispuse după modelul nervurilor unei frunze, în decorarea unei rochii elevii s-au inspirat din ritmurile descoperite în secțiunea ardeiului, aripile de fluture au sugerat o bluză, iar vertebrele unui pește, un turn de televiziune. În clasele a VII-a și a VIII-a se continuă cu studiul structurilor moleculare privite la microscop, executate valoric sau cromatic, în tehnici diferite; se trece la interpretarea acestor forme în vederea realizării compozițiilor plastice.

În rezolvarea acestor probleme se stabilește o legătură interdisciplinară cu biologia, geografia, istoria, la care se adaugă înțelegerea și aprofundarea elementelor de artă populară (vase, costume, incrustații), ale elementelor de limbaj plastic (punct, linie, formă, valoare, culoare).

Aceste exerciții au o contribuție deosebită la formarea unei gândiri globale, înțelegând prin aceasta împletirea gândirii logice cu viziunea imaginativă; creează profunde și temeinice deprinderi de muncă perseverentă; conturează formarea unei personalități complete. În aria largă de manifestare a disponibilităților creatoare, în cadrul activităților artistice-plactice din școală, este oferită posibilitatea încercării diferitelor tehnici și procedee tehnologice care răspund dorinței de cunoaștere a copiilor. Astfel, amintim realizarea unor corpuri de iluminat, plecând de la figurile geometrice de bază (pătratul, dreptunghiul, cercul) din care s-au realizat moduli plani. Prin modelare, modulii plani au fost transformați în moduli spațiali, organizați pe principiul ritmului, echilibrului, armoniei, obținându-se structuri modulare concretizate în corpuri de iluminat.

Expresie a interferenței prețurilor și deprinderilor dobândite în școală, astfel de activități artistice-plactice intervin direct în formarea cadrului estetic ambical și oferă elevilor o largă deschidere către munca de finalizare estetică superioară a produselor materiale și spirituale.

Stimularea spiritului creator, încă de la vârsta școlară mică, constituie un principiu de bază al educației și o garanție a formării omului creator de care societatea are nevoie în mersul său continuu spre progres și civilizație.

Prof. VIORICA BĂRAN
inspector școlar la Inspectoratul Școlar al Municipiului București

MUZICĂ

Formarea deprinderilor muzicale la copii

Printre multiplele obiective ale activității muzicale cu copiii se numără și **cântarea în colectiv** (cîntatul în cor); finalizarea acestuia implică formarea și consolidarea la preșcolari și la elevii claselor I—IV a unor deprinderi de bază, elementare, indispensabile interpretării corecte și expresive a unui cîntec, în cor: — **Luarea și menținerea unei poziții corespunzătoare în timpul cîntatului.** Așezăți pe scaunele, în bănci, sau în picioare, copiii trebuie să aibă posibilitatea de a respira amplu și ușor; de aceea nu este bine ca ei să țină minile la spate, ci să le sprijine pe genunchi, sau pe bancă (cu degetul mare sub tăbie); stînd în poziția verticală, ei vor avea o ținută dreaptă, cu picioarele apropiate, cu capul ușor avîntat (fără a întinde, însă, gîtul).

— **Respectarea momentului în care educatoarea (învățătorul) dă tonul.** Deoarece copiii au tendința de a începe să cînte odată cu aceasta, este necesar să li se explice — pe înțelesul lor — ce înseamnă „a da tonul” unui cîntec, ca și importanța acestui moment. Pentru ca tonul să fie la înălțimea reală, este bine să se recurgă la un instrument muzical.

— **Respectarea semnalului de început** constă în tactarea măsurii în care este compus cîntecul, moment care facilitează inspirația profundă ce precede atacul sincronizat al începutului piesei muzicale de către copii. Pentru un cîntec axat pe o structură ritmică de pătrimi se poate tacta și număra un, doi, iar pentru

cel cu o structură ritmică de optimi — u-na, do-ua. Important este ca, de fiecare dată, să se procedeze la fel, pentru a-i obișnui pe copii cu acest semnal.

— **Reglarea adecvată a respirației.** Aceasta presupune o inspirație rapidă, dar amplă, care permite dozarea aerului în vederea emiterii unei fraze muzicale. Demonstrația acestui exercițiu de respirație în fața copiilor trebuie făcută cu multă exactitate, cerindu-li-se să-l repete, individual și în colectiv, până la însușirea sa, fără dificultate.

— **Realizarea corectă a emisiei vocale în timpul cîntatului.** Pentru aceasta, copiii trebuie învățați să deschidă bine gura, și să intoneze corect sunetele, fără efort și exagerare. Se va interveni pentru a înlătura nazalizarea, guturalizarea sau deformarea sunetelor.

— **Însușirea unei dicții corecte.** Formarea acestei deprinderi este strîns legată de consolidarea celorlalte două amintite mai sus. În cînt, dicția prezintă unele particularități față de vorbire, rostirea cuvintelor fiind asociată cu intonarea unei melodii. Dar și în acest caz, pentru a pronunța corect cuvintele, copiii trebuie să le înțeleagă bine sensurile, altfel fiind tentați să le înlocuiască cu altele, asemănătoare ca sonoritate.

Stăpînirea de către copii a acestor deprinderi constituie scopul activităților de început care au drept obiectiv principal cîntarea în colectiv; dar, fiecare dintre ele trebuie să stăie în permanență în atenția educatoarei și a învățătorului în orele

de muzică. **Procedeele cele mai frecvente și mai potrivite** care contribuie la însușirea lor de către copii sînt **exercițiul, jocul muzical și învățarea unor cîntece.** Primele două (deosebi pot fi asociate) ne ajută, mai ales, să consolidăm, pe rînd, fiecare dintre aceste deprinderi. De exemplu: „Cîntă ca mine” — exercițiu — joc de preluare a tonului; „Mirosim o floare” — exercițiu — joc de respirație; „Voi sințeti ecoul meu” — exercițiu — joc pentru a-i obișnui pe copii să cînte în intensitate medie.

Învățarea fiecărui nou cîntec — cîntecul fiind mijlocul principal de realizare a educației muzicale a copiilor de această vîrstă — **conduce implicit la fixarea în ansamblu și în strînsă relație a tuturor acestor deprinderi.**

Odată dobîndite aceste cunoștințe teoretice și practice, activitatea propriu-zisă a cîntării în colectiv (a cărei desfășurare corectă le presupune), contribuie la formarea unor noi deprinderi, comportamente și capacități ale preșcolarilor și elevilor. În acest scop respectiva activitate va fi organizată, în funcție de colectivul de copii și de conținutul cîntecului, pe baza unor obiective operaționale bine precizate. Majoritatea acestor obiective sînt cog-

nitive — o parte dintre ele îmbinindu-se firesc cu cele psihomotorii — și realizarea lor conduce la cunoașterea intuitivă a alfabetului muzical, la executarea corectă a gesturilor și mișcărilor pe care le implică interpretarea unor cîntece. Iată câteva exemple: elevii vor reuși să frazeze corect melodia, marcînd pauzele prin inspirația aerului; să puncteze ritmul cîntecului, bătînd din palme sau cu ajutorul unor jucării muzicale; să interpreteze un cîntec prin diferite procedee polifonice — în lanț, în dialog, în grupuri mici sau solo; să asocieze fraze muzicale cu textul corespunzător și invers; să alterneze unele fragmente cîntate cu audierea interioară a celorlalte; să interpreteze sincronizat, nuanțat, expresiv cîntecul propus, pe baza înțelegerii liniei melodice și a textului; să recepteze cîntecul ca pe un tot unitar al acestor două componente.

Avînd în vedere conținutul de idei al textului, este firesc să stabilim, în mod adecvat, și obiectivele care urmăresc educația moral-patriotică sau volițional-afectivă a copiilor — cultivarea sentimentului patriotic, a respectului față de muncă, a unor puternice trăiri emoționale în fața frumosului exprimat de vers și de melodie — sau dezvoltarea unor aptitudini creatoare.

Să nu uităm că formarea corectă a deprinderilor de a cînta în cor depinde în mare măsură de repertoriul ales pentru această activitate muzicală. În selectarea cîntecelor pentru copii este necesar să se țină seama de o serie de principii pedagogice privind particularitățile de vîrstă ale preșcolarilor și școlărilor mici. În acest sens, melodia cîntecului trebuie să corespundă conținutului tematic, mesajului textului, ritmul muzical trebuie să se suprapună ritmului versurilor. Este de dorit ca interpretarea cîntecului să constituie o activitate apropiată de jocul copilului, educatorul avînd posibilitatea să-i dea un asemenea aspect, de pildă prin acompaniament cu diferite instrumente muzicale, prin marcarea ritmului cu instrumente de percucie, cu bătăi din palme, cu mișcări de dans, sau recurgînd la isonul armonic ori ritmic, la canon.

Pentru realizarea tuturor obiectivelor propuse în scopul educației muzicale a preșcolarilor și elevilor este bine ca toate activitățile cu acest conținut să fie plăcute, antrenante, dinamice, să le stimuleze interesul pentru muzică, dragostea față de această artă.

Prof. ANCA ILEA
Liceul Pedagogic din Sibiu

FOLCLOR

O bogată sursă formativă

Bogăția și frumusețea folclorului nostru — tezaur material și spiritual milenar — care atestă impresionanta putere creatoare a poporului, constituie pentru fiecare educator o sursă inepuizabilă de educare patriotică și estetică a elevilor.

Județul Arad face parte dintre județele cu un folclor deosebit de bogat, unic prin specificitatea și varietatea sa. Datoria noastră, a cadrelor didactice, este de a-l face cunoscut elevilor, spre a-i asigura, și în felul acesta, trînicia, continuitatea. În acest scop, la Școala Nr. 1 din Sintana, pe lângă alte mijloace folosite în activitatea didactică, am înființat un cerc de folclor în care elevii se preocupă cu multă pasiune și dăruire de cunoașterea, culegerea și valorificarea folclorului local, a celui din zonă sau din alte ținuturi ale țării.

În planul tematic al cercului ne-am propus ședințe de lucru, participare la sesiuni și simpozioane de etnografie și folclor, vizionări de filme, diafilme, spectacole folclorice, întâlniri cu folcloriști, cu oameni de cultură și artă, vizite și excursii documentare, confecționarea de costume folclorice, colecționarea de mărci poștale filatelice cu teme folclorice, realizarea unor culegeri de creații populare. Ne vom referi la câteva activități care constituie preocupări curente în cadrul cercului de folclor al școlii.

Cu membrii cercului de folclor, pionieri sau uteciști, am studiat posibilitatea lărgirii ariei de investigație a patrimoniului cultural local, a unor fenomene folclorice din Sintana (satele Comlăuș, Caporal Alexă, Satu Nou), Simand, Olari și din alte localități ale județului Arad sau din satul Pisociu, comuna Stejari, județul Gorj.

Pentru a putea cunoaște sursa unor creații populare am organizat întâlniri cu cercetători ai folclorului din județul Arad. Stimulați de aceștia am inițiat cu elevii numeroase vizite la localnici și în alte localități de unde am cules texte folclorice inedite, pe care elevii le-au intitulat sugestiv „De la lume adunate și iarăși la lume date.” Culegerea cuprinde lirică socială, jocuri de copii, poezia colindelor, poezia ceremonialului de nuntă, strigătura, poezia medicală, carnavalul țărănesc, proverbul și zicătoria, ghicitoarea, cîntecul funerar, balada populară.

Prin strădania noastră, pe calca deschisă de alți cercetători ai folclorului din zona Sintanei, s-au pus în circulație culturală vechi texte și melodii de joc, jocuri de mult uitate ca: „Rara din Comlăuș”, „Sărta-n loc”, „Zicala mițelor”, „Măruntău lui Orbu din Chorecni”, „Piperca”, „Tupăita”, „Schioapa”, „Duba”, „Bogăreasca”, „Mătura”, „Iasca”, „Bătuta”, „Visa” (Jocul cu perina), „Dodila”, „Popasca” ș.a. De asemenea, membrii cercului de folclor au participat la simpozioane și sesiuni de etnografie și folclor, la activități organizate de Consiliul Județean al Organizației Pionierilor Arad și Inspectoratul Școlar Județean Arad. Astfel, elevii din Sintana au prezentat în comuna Gurahont, județul Arad, comunicările: „Nuntă țărănească din Comlăuș” și „Jocuri de copii din Sintana”. Au participat apoi la un program artistic cu cîntece și jocuri de pe valea Crișului Alb. În excursia documentară care s-a organizat în satul Zimbru, elevii s-au întâlnit cu poetul țaran Gheorghe Poșcoară.

Prof. GHEORGHE SINESCU
Școala Nr. 1 din Sintana, județul Arad

Spirit partinic, democratic in conducerea colectivă

Mă voi referi, succint, la modul în care, aplicând cerințele conducerii științifice, biroul organizației de bază de la Liceul Nr. 7 din București a contribuit, prin activitățile sale specifice, la ridicarea calității procesului instructiv-educativ. Subliniez, de la început, că, în întreaga noastră muncă, ne-am condus după prețioasele teze, orientări și indicații cuprinse în cuvântările secretarului general al partidului care, în repetate rânduri, s-a referit la rolul organizațiilor de partid în desfășurarea, pe baze științifice, a activității comunistilor, a oamenilor muncii în general, în pregătirea și perfecționarea lor profesională, politică și ideologică. O deosebită importanță programatică o constituie pentru noi, — în calitate de factori de organizare, îndrumare și decizie — recenta cuvântare a tovarășului Nicolae Ceaușescu la ședința Comitetului Politic Executiv din 30 ianuarie a.c. Referindu-se la faptul că este necesară instaurarea în toate domeniile de activitate a principiilor conducerii științifice, la baza cărora să stea o profundă cunoaștere a realității, spirit responsabil revoluționar de organizare a muncii și o înaltă competență, secretarul general sublinia că trebuie să fie dezvoltate formele democratice, să fie asigurată buna lor funcționare, astfel încât „să se înțeleagă bine că nimeni nu se poate ascunde la adăpostul conducerii colective. Fiecare poartă răspunderea și trebuie să acționeze atât pentru buna funcționare a organelor colective în toate domeniile, cât și pentru îndeplinirea sarcinilor ce-i revin fiecăruia în sistemul conducerii democratice, colective, a activității”.

Conștiința fiind că rolul conducător al partidului nu poate fi înțeles ca o cerință abstractă, că el se materializează în viața de zi cu zi, am luat, încă de la începutul anului școlar, împreună cu conducerea liceului, măsuri hotărâte pentru îmbunătățirea activității de organizare și desfășurare a procesului instructiv-educativ, pentru unirea tuturor eforturilor în vederea îndeplinirii în condiții optime a sarcinilor. Astfel, un prim obiectiv al activității noastre a fost ca, alături de conducerea liceului, să cunoaștem exact întreaga problematică a procesului instructiv în fiecare etapă spre a ne putea planifica măsurile ce se impun pentru îmbunătățirea sa.

Ne-am planificat activitatea considerând trimestrul ca unitate de timp pentru obiectivele principale și săptămâna, ca subunitate pentru obiectivele și căile de acțiune cu caracter concret, imediat. Astfel, a intrat în practica noastră ca, la fiecare început de săptămână, să ne alcătuim un plan săptămânal de lucru în care cuprindem sarcinile prioritare, detaliind corespunzător și ierarhic problemele ce trebuie rezolvate.

Această practică permite evitarea paralelismelor, fiind eliminate acele situații când și biroul organizației de bază și consiliul de conducere și biroul executiv urmăresc aceleași probleme și analizează aceleași aspecte.

Evităm paralelismele și prin analiza-re, împreună cu toți factorii de conducere, a unor teme de care, în mod firesc, sint interesate, prin rol și atribuții statutare, mai multe organizații și organisme ale liceului. Astfel, în adunarea generală de partid deschisă, din 24 septembrie 1986, am dezbătut tema „Sarcinile ce revin școlii în lumina cuvântării tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită cu ocazia deschiderii noului an de învățământ”. Alte adunări generale au analizat, în spirit critic și autocritic, o serie de aspecte concrete ale muncii noastre. „Calitate și eficiență în procesul instructiv-educativ, în lumina sarcinilor trasate de Congresul al XIII-lea al partidului”, „Rezultatele activității profesionale, consecința a unui înalt grad de responsabilitate socială și politică”; „Preocuparea comunistilor pentru pregătirea forței de muncă, în contextul integrării învățământului cu cercetarea și producția”; „Pregătirea politico-ideologică, sarcină a fiecărui cadru didactic” sint cîteva exemple de astfel de teme care au dus, prin modul responsabil de abordare a problemelor, prin măsurile și hotărârile care au fost luate, la îmbunătățirea activității fiecăruia în parte, a colectivului didactic în general. De pildă, în urma dezbaterilor care au avut loc în adunările generale de partid, împreună cu conducerea liceului, biroul organizației de bază a analizat, în primul trimestru, activitatea citorva compartimente: în luna octombrie, am analizat activitatea pedagogilor din internat, sesizând unele lipsuri asupra cărora le-am atras atenția. Tot atunci am sesizat slaba preocupare a unor diriginți pentru munca în internat, luind măsurile necesare. În luna noiembrie, în urma controlului efectuat în atelierul liceului, am discutat despre mai buna organizare a practicii, în vederea pregătirii în viitoarea meserie.

Prin îndrumarea și controlul organizației de tineret și a organizațiilor obștești, urmărim formarea unui comportament înaintat, crearea unui climat de exigență și un front comun și unitar de cerințe pentru perfecționarea activității. În acest sens, fiecărui membru de partid i s-a repartizat una sau două clase, în scopul urmăririi modului de realizare a întregii activități politico-educative. De asemenea, pentru îmbunătățirea muncii noastre de educație, biroul organizației de bază a purtat discuții cu membrii Comitetului U.T.C. pe școală, a asistat la adunările generale U.T.C. la plenarele U.T.C., la ședințele comitetului de cămin, a avut discuții individuale cu uteciștii.

Experiența noastră relevă că munca de partid dă bune rezultate în măsura în care antrenăm întregul colectiv la desfășurarea muncii didactice. Astfel milităm pentru statornicirea concepției potrivit căreia **fiecare om al școlii își desfășoară activitatea din însărcinarea partidului. De aportul fiecăruia la acțiunile politice, de cunoștințele, aptitudinile și perseve-**

rența de care dă dovadă depinde cum și în ce ritm se îndeplinește sarcinile partidului.

Acționind prin asemenea pirghii, considerăm că am reușit să prevenim ne-

junsuri, să creăm un climat de muncă, de exigență, care să ducă la sporirea calității procesului instructiv-educativ.

Prof. SILVIA DĂNET
Liceul Industrial Nr. 7 din București

ORIENTARE ȘCOLARĂ ȘI PROFESIONALĂ

Influențarea opțiunilor profesionale

Laboratorul județean și cabinetele de orientare școlară și profesională din licee și școli au organizat numeroase acțiuni, cu audiență în rîndul cadrelor didactice, elevilor și părinților, între care amintim constăturile și schimbările de experiență ale directorilor adjuncți cu problemele muncii educative și responsabililor comisiilor de orientare școlară și profesională, cu diriginții și părinții elevilor. Am organizat, de asemenea, „Zilele porților deschise” și preinscrierea în clasa a IX-a de liceu, vizite la întreprinderi economice, întâlniri cu muncitorii fruntași și specialiști etc. O propagandă vizuală adecvată a contribuit la reușita acestor acțiuni, expunerile, dezbatările, consultațiile individuale și colective fiind însoțite de panouri cu necesarul forței de muncă, cu realizarea planului de școlarizare la nivelul județului, cu imagini din licee și școli profesionale. Au fost tipărite micromonografiile profesionale, pliante și prospecte referitoare îndeosebi la meseriile din profiluri prioritare — mine, petrol, construcții, mecanic, metalurgic, energetic, industrial-agricol. În 1986, Inspectoratul Școlar Județean a reeditat, cu date aduse la zi, un prețios instrument de lucru pentru cadrele didactice: „Îndrumătorul de orientare școlară și profesională”.

Valorificîndu-se experiența unor județe cu vechi tradiții în privinta orientării școlare și profesionale, precum și experiența Doljului, din acest an școlar cabinetele metodice de coordonare și perfecționare de peîntreg cuprinsul județului au ca sarcină să coordoneze și orientarea școlară și profesională. Pe lângă aceste cabinete, activează colective pentru evaluarea rezultatelor școlare, a progresului școlar, a rezultatelor de la sondajele și testările ce se organizează pentru elevii tuturor școlilor.

Cabinetele metodice urmăresc, între altele: felul în care sint organizate toate acțiunile de orientare școlară și profesională; primirea și centralizarea opțiunilor elevilor din clasele terminale (și unelor preterminale), în vederea orientării și reorientării elevilor, pentru asigurarea planului de școlarizare; stabilitatea elevilor la școlile și profilurile la care s-au înscris. Colectivele respective, ca și comisiile de orientare școlară și profesională din licee, urmăresc și situația absolvenților clasei a XII-a, evidența celor care continuă studiile în învățământul superior, precum și încadrarea în producție a absolvenților (claselor a X-a și a XII-a) care nu-și continuă studiile. Este locul să amintim aici preocuparea cadre-

lor didactice din județul nostru, care realizează orientarea școlară și profesională la clasele gimnaziale și la cele de liceu, de a sublinia rolul important al liceului, în etapa actuală: acela de a pregăti nu numai candidați pentru învățământul superior, ci mai ales muncitori bine pregătiti, care să se integreze rapid și eficient în procesul productiv, iar în societate să fie oameni cu un înalt nivel de cultură și civilizație.

Cabinetul de coordonare-perfecționare-orientare școlară și profesională din fiecare zonă a județului și din municipiul Craiova își are sediul la un liceu (de regulă, cu profilul prioritar), fiind condus de directorul unității, care este membru al colectivului de coordonare (colectiv ce are în componența sa un inspector școlar și șase directori de licee și școli, fiecare cu responsabilități distincte). Întreagă această activitate astfel concepută urmărește, pe de o parte, acordarea cu discernămint a șfatului de orientare școlară și profesională, potrivit aptitudinilor, înclinațiilor fiecărui tânăr și, pe de altă parte, îndrumarea către profilurile și meseriile cerute de dezvoltarea economico-socială a zonei. Orientarea nu are un caracter rigid, nu se limitează la zonă (sectorul de referință), ci se realizează în perspectiva școlarizării pentru întregul județ, pentru județele limitrofe și cu trimiteri către domeniile prioritare din întreaga țară.

În perioada trimestrului al II-lea al anului școlar, așa cum se prevedea în planurile de muncă ale cabinetelor metodice de coordonare-perfecționare-orientare școlară și profesională și ale comisiilor de resort, s-au desfășurat analize comparative ale rezultatelor obținute de elevi la sfîrșitul anului școlar trecut, la sfîrșitul trimestrului I din acest an școlar, îndeosebi la limba română, matematică și disciplinele de examen; s-au organizat testări cu subiecte asemănătoare celor de la probele de examen din ultimii 2-3 ani (și cu baremele corespunzătoare pentru corectare); s-au comparat rezultatele de la aceste testări cu cele de la probele de verificare (concursuri) date în 1986 la diferite licee și facultăți, inclusiv la cele cu număr mai mare de candidați față de numărul de locuri; s-au propus chestionare pentru exprimarea opțiunilor elevilor din clasele terminale și s-au dezbătut toate aceste probleme în întâlniri comune cu elevii și părinții acestora.

Prof. SILVESTRU MORARU
inspector la Inspectoratul Școlar
al Județului Dolj

LA PALATUL PIONIERILOR ȘI ȘOIMILOR PATRIEI

În cercurile de: informatică, astronomie, radiocomunicații și modelism

Noul edificiu al Palatului Pionierilor și Șoimilor Patriei, situat în Parcul Tineretului din Capitală, grandioasă ctitorie a Epocii Nicolae Ceaușescu, constituie o mărturie a preocupării și grijii permanente a partidului, a secretarului său general, a întregii societăți, de a asigura tinerei generații condiții optime de învățare și activitate creatoare, de dezvoltare a aptitudinilor și talentelor, de formare și pregătire multilaterală.

Activitățile politico-educative de masă, desfășurate într-un sistem unitar — la care sint antrenati numeroși pionieri și șoimi ai patriei din București —, cluburile și cabinetele politico-ideologice, atelierile și laboratoarele de instruire practică și de creație tehnico-științifică, formațiile și ansamblurile culturale-artistice, precum și secțiile sportive de performanță din cadrul palatului, și-au propus, ca principal scop, sprijinirea școlii prin completarea cunoștințelor dobîndite de elevi în procesul instructiv-educativ, cultivarea și dezvoltarea atitudinii înaintate față de învățare, stimularea interesului pentru știință și tehnică, pentru artă și cultură, precum și a deprinderii de a studia temeinic și continuu, a dorinței de largire a orizontului de cunoaștere în toate domeniile.

Aflăm, de la cadrele de conducere ale Palatului Pionierilor și Șoimilor Patriei, că la stabilirea profilului și a conținutului

activităților s-a ținut seama de indicațiile și orientările tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, cu privire la pregătirea forței de muncă în actualul cincinal și în perspectivă pînă în anul 2000, precum și de specificul dezvoltării economice actuale și de perspectivă a Capitalei. Se acordă o deosebită atenție — în cadrul atelierelor și laboratoarelor de instruire practică și de creație tehnico-științifică — domeniilor electrotehnicii, electronicii, automatizării, informaticii, energeticii, chimiei experimentale, bichimiei, modelismului, machelelor de construcții și designului industrial — formării unor deprinderi practice de muncă, dezvoltării unor înclinații, interese și aptitudini, afirmării și punerii în valoare a talentelor copiilor, a spiritului lor de creație, invenție și inovație. Chiar dacă nu toți copiii reușesc să realizeze creații originale deosebite, găsesc aici un mediu care îi stimulează în a căuta soluții, a-și pune probleme și care le oferă posibilități de confruntare între aspirații și aptitudini și de familiarizare cu specificul unor meserii, pe care mulți dintre ei le vor practica în viitor.

La cercul de informatică, dotat cu o gamă variată de calculatoare, produse de industria noastră — „a” Mic, „Pae”, „TPD Junior”, „IC-85” — pio-

nicerii se deprind cu tehnica de calcul, învață să facă programe pentru calculatoare, să le utilizeze în rezolvarea problemelor de matematică, fizică, chimie, în propria lor instruire. Tot aici, elaborează unele programe destinate instruirii asistate de calculator, pe baza însușirii temeinice a limbajelor de programare „Logo” și „Basic”, accesibile și pentru elevii din ciclul primar.

Prin activitățile cu caracter științific — matematică aplicată, astronomie, meteorologie, biologie, chimie și acvaristică — pionierii se deprind cu mijloace de investigare și cercetare științifică a fenomenelor naturii, își formează deprinderi practice de analiză și prognoză a evoluției acestora, își formează convingeri privind materialitatea lumii, în concordanță cu concepția materialist-dialectică despre lume și viață. Am asistat, la cerc, la activitatea cu tema: „Metode și procedee de obținere a unor substanțe compuse”, desfășurată în laboratorul de chimie, dotat cu aparatură și reactivi necesari, precum și cu unele materiale realizate de pionieri: colecții de metale — alcătuite după duritatea acestora — de ingrasăminte chimice, de materiale de sinteză, policarbonat folositi în fabricarea pielei sintetice ș.a. Îndrumați cu pricepere în activitatea independentă (completarea șirului unor ecuații chimice), în cea practică, copiii, avînd la dispoziție un număr limitat de reactivi chimici, au obținut oxizi, baze, acizi, săruri, precizînd tipul de reacție și produsul obținut, precum și întrebunțările lor. După încheierea activității, conducătorul cercului mi-a vorbit despre preocuparea sa de a stimula spiritul creator al pionierilor prin participarea la sesiuni de comunicări științifice, la concursul „Cine știe ciștigă”, la redactarea Almanahului științific, la selecționarea unor date și in-

formații pe teme stabilite, precum și la găsirea unor soluții de efectuare a unor experimente chimice.

Elevii din clasele a VI-a, a VII-a și a VIII-a, prezenți la activitatea cercului de astronomie, rezolvau probleme, ca aplicație a coordonatei astronomice orizontale. Beneficiind de lunete (de 150 și de 10 mm diametru), de un celostat (necesar studiului soarelui), de accesorii fotografice pentru măsurători ș.a., se urmărește, prin toate aplicațiile practice realizate, stimularea interesului și creativității pionierilor pentru cunoașterea unor aspecte noi ale fiecărei faze de cercetare astronomică. Se învață temeinic astronomie, dar se întreprind — corelîndu-se cunoștințe de geometrie, algebră și fizică — și investigații privind: cunoașterea fenomenelor astronomice (se lucrează cu hărți, atlase și cataloage stelare), determinarea unor măriri cosmice prin măsurători astronomice (afllarea mărării Pămîntului, a planetelor, a distanțelor interplanetare), studiul teoretic și practic al mișcării corpurilor din sistemul solar, precum și studiul aspectului fizic al unor corpuri (Soarele, stelele variabile etc.). Studiile întreprinse de pionieri privind rezolvarea problemei calculului de anticipație al poziției corpurilor din sistemul solar — finalizate prin alcătuirea unor programe pentru calculator privind calculul efemeridelor planetelor — au fost publicate în lucrarea colectivă, alcătuită de peste 20 de elevi, cu tema: „Astronomie, matematică, informatică” (din volumul al III-lea al seriei „În sprijinul activităților tehnico-științifice”). Ca aplicație practică s-au calculat, pentru patru ani, pozițiile cometei Halley și s-au transpus pe o hartă a sferei cerești. De asemenea, pionierii realizează studii privind: sfera cerească, primul

instrument astronomic (gnomonul), măsurarea Pămîntului ș.a.

Și conducătorii cercurilor de electronică, radiocomunicații și de modelism au aceleași preocupări pentru dezvoltarea spiritului de creație, invenție și inovație al pionierilor. Rezultatele sint concretizate în obținerea a numeroase premii I la Concursul republican de creație tehnico-științifică „Start spre viitor” pentru: aparatele de emisie-recepție de înaltă performanță, frecvențmetrul numeric, micro-computerul, emițătorul-receptorul pentru toate benzile de unde scurte, receptoare de goniometrie operativă, acromodelul radiocomandat de acrobație ș.a. Videodisplayul cu memorie, realizat de membrii radioclubului, a primit marele premiu tot la acest concurs.

Creația tehnico-științifică a pionierilor este orientată și spre proiectarea și realizarea unor lucrări cu aplicabilitate în diferite domenii ale activității economico-sociale — de la aparatura destinată automatizării unor lucrări în agricultură, a unor mașini și aparate cu un consum redus de combustibil și energie, pînă la microcomputere și roboți industriali. O pondere însemnată o au preocupările pentru realizarea unor prototipuri de aparate și instrumente didactice, a unor jocuri logico-matematice, cu utilizare în procesul instructiv-educativ din grădinițe și școli. Sint numai cîteva dintre rezultatele activității de creație tehnico-științifică desfășurate de pionieri, care dovedesc preocupările cadrelor didactice de la Palatul Pionierilor și Șoimilor Patriei, pentru educarea spiritului creator, de investigație și cercetare, de anticipație tehnico-științifică, atât de necesar viitorilor constructori ai socialismului și comunismului în patria noastră.

VIOLETA APOSTOL

SPECIFICUL DEZVOLTĂRII PSIHICE A COPILULUI ÎN PERIOADA ANTEȘCOLARĂ

Climatul educativ al pregătirii preșcolarului pentru școală (IV)

Starea de „pregătire psihologică“ prin care este asigurată integrarea și adaptarea copilului la mediul școlar instituționalizat este rezultatul dezvoltării multilaterale a copilului în grădiniță. Educația preșcolară fiind prima treaptă a sub-sistemului nostru școlar, în mod implicit pregătirea pentru clasa I a preșcolarului se înscrie ca un obiectiv major pentru fiecare educatoare. Cum se cuvine conceput și asigurat climatul educativ în grădiniță, în vederea împlinirii acestui obiectiv? Potrivit tendințelor novatoare ale educației preșcolare se pot detașa câteva principii călăuzitoare, de ordin teoretic și practic-aplicativ, de care educatoarele trebuie să țină neapărat seama.

a) Înainte de toate se cuvine să cunoaștem copilul, pentru că numai așa vom putea să-l formăm și să-l dezvoltăm. Copilul este o ființă cu o „lume proprie“, o ființă activă, cu o mentalitate proprie ireductibilă la logica adultului. Polivalent dotată, această ființă se află într-o permanentă schimbare, iar nu un simplu „agent“ pasiv-receptiv. S-a arătat, mai înainte, că această transformare se produce în trepte psihogenetice succesive. Pentru a-l putea influența optimal, educatoarea trebuie să „redescopere“ mereu copilul în dinamica ipostazelor inedite ale individualității lui în devenire, sub toate aspectele. Pentru aceasta însă educatoarea se cuvine să-și cultive numeroase aptitudini pedagogice pentru a obține eficiența maximă a activității didactice desfășurate (Roșca, Al., Zörgö, B., p. 111—120).

Prima cerință, de importanță capitală, este ca educatoarea să observe copilul. Această aptitudine înseamnă de a privi copilul și de a-l vedea, de a asculta copilul și de a-l auzi, de a sesiza prompt momentul când acesta solicită ajutorul și de a-i acorda ș.a.m.d. Procedându-se în acest fel, copilul însuși va învăța să privească, să asculte și să verbalizeze ceea ce a văzut, auzit și a făcut. El învață, pe această cale, să comunice cu cei din jur. Capacitatea de comunicare constituie o achiziție fundamentală a copilului sub aspectul pregătirii lui pentru școală. În clasa I el va fi pus în situația să asculte cu atenție explicațiile învățătorului, să privească și să observe ceea ce i se demonstrează. Obiectivele educative ale „sistemului pre-elementar“ constau, în plan intelectual, de a achiziționa cunoștințe, în plan socio-afectiv — de a dobândi mijloace de expresie și de control al trăirilor emotive, în planul conștiinței — cercetarea autorizării personale precum și a relațiilor de interdependență, de cooperare și de solidaritate (Bandet, J., p. 83).

b) Fiecare copil ca „entitate vitală“ este un „unicat“ cu particularități originale rigurose individualizate. Principiul tratării diferențiat-individualizate a copiilor se întemeiază pe acest adevăr. Sub aspect cognitiv, predarea-învățarea diferențiat-individualizată ține seama de faptul că fiecare copil dispune de ritmuri proprii de asimilare-formare-dezvoltare. În dozarea conținutului și aplicarea metodelor, educatoarea va acționa potrivit ritmurilor fiecărui copil în parte. Să nu se uie că „din punct de vedere intelectual — copilul rămâne egocentric în măsura în care el nu este adaptat la realitățile sociale exterioare“ (Piaget, J., p. 159). [Ceea ce este valabil și pentru dezvoltarea morală a copilului]. Pînă la adaptare, egocentrismul este propriu fiecăreia din structurile sale mintale, după care urmează „structura conceptuală și verbală a gândirii socialiste“ (Piaget, J., p. 158;

subl. ns. — A. Ch.). Copilul reprezintă punctul de plecare și de sosire, „alfa“ și „omega“ tuturor influențelor ce l se administrează. El este subiectul focalizator, convergent în jurul căruia gravitează toate intervențiile formative ale educatoarei. Unii autori se pronunță în sensul unei „autoeducații asistate“, care va permite fiecărui copil libertatea alegerii conținutului, metodelor și ritmului propriu de învățare (Schwartz, B., p. 155, 186).

Indicațiile programei actuale de a se lucra cu subgrupe și microgrupe vizează tocmai aplicarea principiului tratării diferențiat-individualizate și înlăturarea predării uniformizate. Fiind una și aceeași pentru toți copiii, formativ predarea devine ineficientă pentru o bună parte din efectivul grupei preșcolare. Iată de ce apare necesitatea adaptării conduitei didactice a educatoarei la particularitățile individual-psihologice ale fiecărui copil.

Sub aspectul motivațional tratarea diferențiat-individualizată deschide problema planificării activităților potrivit unor programe „elastice“, iar nu șablonizate, în concordanță cu tendințele, nevoile, dorințele, atracțiile, inclinațiile și interesele copiilor. Și în cazul activităților la „liberă alegere“ a copiilor, această cerință este pe deplin realizabilă. În ceea ce privește „activitățile comune“ cu întreaga grupă, ele vor fi planificate, organizate și îndrumate, pe subgrupe de niveluri evolutive constituite în micro-colective. Eficiența formativă a activităților desfășurate va fi simțitor sporită datorită variabilelor psihice amintite ale motivației intrinsece.

c) Grădinița este locul unde copilul devine — prin: conținutul informațional „predat-învățat“, sistemul de atitudini-valori și comportamente social-morale, relațiile interpersonal-e educatoare — copil și copil-copil — o ființă „de-sine-stătătoare, independentă, putîndu-se deci lipsi de continua dependență funcțională, de confirmările dinafară.“ (Geissler, E., p. 268, 291). Deci, instituția preșcolară este locul unde copilul învață să-și regăsească propria autonomie incipientă, în procesul foarte complex de liberă exprimare-personalizare-autorealizare. Acest proces al devenirii copilului necesită o justă înțelegere și o aplicare adecvată a unui sistem pluridimensional de relații, fără a recurge la opoziții extreme între termenii implicați. Pot avea loc următoarele relații: dependentă totală sau, dimpotrivă, independentă relativă a copilului față de educatoare; supunere docilă, imitarea modelelor impuse de educatoare sau eliberarea lui de copierea neabătută a acestor modele; instalarea unui climat de constringere sau instaurarea unei atmosfere permissive, formativ-creative, în relațiile educatoarei cu preșcolarii din grupă.

A pune problema în termenii de opozabilitate („sau — sau“) înseamnă a nu înțelege unitatea dialectică și împletirea organică a termenilor menționați, așa cum se reflectă în procesul dezvoltării copilului sub influența educației preșcolare. Așa cum a arătat la timpul său M. Montessori (p. 97), călăuzirea copilului pe calea independenței trebuie să constituie obiectivul primordial al intervenției educative. Pentru a se ajunge la această trăsătură volitiv-caracterială este necesar ca manifestările active ale libertății personale ale copilului să fie îndrumate din cea mai fragedă vîrstă. Numai așa copilul va învăța să se ajute singur, fără a deveni o povară pentru alții (p. 98).

d) Relația „dependentă — interdepen-

dentă“ se înscrie în perimetrul procesului de comunicare interpersonală dintre educatoare și copil. Inițial copilul este precumpănitor dependent față de modelele oferite de educatoare. Cu timpul însă, și în mod progresiv, are loc emanciparea preșcolarului față de aceste modele, în direct raport cu adaptarea lui psihosocială ascendentă. Autonomizarea și personalizarea preșcolarului se produc pe măsură ce el învață să perceapă, să observe, să-și imagineze rolurile asumate în joc, să gîndească aducînd la „numitor comun“ impresiile multiforme, să înțeleagă tot mai adecvat faptele realității obiective. „...A înțelege ceva înseamnă a-l recunoaște ca o manifestare a ceea ce care sintem familiarizați mai înainte“ (Thynne, J.M., p. 185). Pentru dezvoltarea capacității de înțelegere la copil este deosebit de important ca educatoarea să controleze etapele pe care le parcurge și nivelurile la care se ridică acest proces cognitiv. Înțelegerea are loc atunci cînd subiectul recunoaște fenomenul general a cărui exemplificare este fenomenul particular (Op. cit. p. 186). De pildă copilul ilustrează noțiunea de legumă (fenomenul general), prin referințe verbalizate la mazăre, fasole, spanac etc. (fenomene particulare).

Tot printr-o sinleză de inițiativă personală a copilului și de îndrumare din partea educatoarei evoluează personalizarea și autonomizarea în sfera socioafectivă și volitiv-acțional-caracterială.

La toate aceste rezultate educatoarea va ajunge numai dacă incurajează modalitățile de expresie personal-originală ale copilului: imaginativ-constructive, verbo-motrice orale, grafice-figurale, muzicale, coregrafice etc. Datorită relațiilor permisiv-creative copilul va fi eliberat de supunerea generată de modelul tradițional de predare-învățare, față de prescripțiile unilaterale ale educatoarei. Șe știe că în funcție de natura climatului educațional, pot să acționeze factorii facilitatori sau, dimpotrivă, inhibitorii în ceea ce privește formarea capacităților creatoare la copii (Roșca, Al., p. 79—80). Prin faptul că educatoarea sugerează și propune iar nu impune — cum să vorbească, să gîndească, să acționeze copilul — aceasta încetează de a mai fi constrins să nu dorească altceva decît ceea ce este silit să facă. Dimpotrivă, așa cum subliniază Ed. Claparède (p. 165), „copiii să facă ceea ce vor“, ceea ce este „favorabil propriei lor dezvoltări“, să dorească ceea ce fac și „să acționeze iar nu să fie acționați“, potrivit imperativului „Așa să faci“. Este o obligație categorică aceea de „a-i da copilului sentimentul propriei sale dezvoltări și a propriei sale capacități de a progresa prin salturi“ (Bruner, J., p. 336).

Conceptul în acest fel și realizat în acord cu cerințele Programei, „interdependența educatoarei — copil“ va pune în suspensie dependența și va favoriza dobîndirea treptată a independenței preșcolarului, canalizată spre autoformare asistată, spre autoexprimare nestinjenită, spre autonomizare socializată și spre individualizare umanizată. În opoziție cu tipul non-creativ, educatoarea va adopta tipul creativ de relații interpersonal-e, singurul în măsură să satisfacă îndeplinirea obiectivelor de natură cognitivă, socioafectivă, morală și volitiv-acțională, ale pregătirii preșcolarului pentru școală.

Prof. univ. dr. docent
ANATOLIE CHIRCEV

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Bandet J., Le niveau „précolaire“ : avant l'âge de l'obligation scolaire des écoles pour les deux à six ans. In : Debesse M., Mialaret G., (red.), Traité des sciences pédagogiques, P.U.F. Paris, 1972, p. 83.
- Bruner, J., Despre învățarea matematicii. În Caiete de pedagogie moder-

nă. Învățămîntul matematic în lumea contemporană, E.D.P., București, 1971, p. 336.

Claparède, Ed., Educația funcțională, E.D.P., București, 1973

Constantinescu P., Coordonate fundamentale ale integrării sociale și școlare. In : Învățămîntul preșcolar și școala: Rev. de ped., București, 1981, p. 5—8.

— Psihodiagnosticul educațional în perspectiva integrării școlare. In : Grădiniță, familie, școală, Culegere metodică, Rev. de ped., 1976, p. 35—47.

Drăgan I., Aspecte psihologice ale pregătirii preșcolarului pentru școală. In : Grădiniță, familie, școală, C.M., Rev. de ped., 1976, p. 30—34.

Dienes, Z.P., Un studiu experimental asupra învățării matematicii, E.D.P., București, 1973.

Geissler E.E., Mijloace de educație, E.D.P., București, 1977.

Giurgea M., Funcția majoră a grădiniței : pregătirea copilului pentru școală. In : C.M., Rev. de ped., Educația intelectuală a copiilor preșcolari, 1975, p. 18—23.

Matci N.C., Dezvoltarea intelectuală la preșcolari prin activitățile alese cu finalitate practico-utilitară. In : Educația intelectuală a copiilor preșcolari, C.M., Rev. de ped., 1975, p. 24—30.

Muster D., Fișă pedagogică pentru studiul și caracterizarea individualității copilului din grădinița de copii. In : Rev. de ped., supl., inv. preșcolar, 1973.

Montessori, M., Descoperirea copilului, E.D.P., București, 1977.

Novceanu E., (coordonator), Probleme de tehnologie didactică, Caiete de pedagogie modernă, 6, E.D.P., București, 1977.

Popescu-Novceanu, P. Andreescu, F. Bejat, M., Studii de psihopedagogie privind dezvoltarea copiilor între 3 și 7 ani, E.D.P., București, 1970. — Natura jocului și eficiența lui. In : Copilul și jocul, C.M., Rev. de ped., 1975, p. 5—9.

Piaget J., Psihologie și pedagogie, E.D.P., București, 1972, p. 159.

Roșca Al., Creativitatea generală și specifică, Edit. Academiei R.S.R., 1981, p. 79—80.

Roșca Al., Zörgö B., Aptitudinile, Edit. Științifică, 1972, p. 111—120.

Radu I.I., Aptitudinea de școlaritate a copilului din grupa mare. In : C.M., Grădiniță, familie, școală, Rev. de ped., 1976, p. 48—53.

Schwartz B., Educația miine, E.D.P., București, 1976.

Super, D.E., Dezvoltarea cuierii. In : Davitz J.R., Ball S., Psihologia procesului educațional, E.D.P., București, 1978, p. 424—470.

Șchiopu U., Copilul preșcolar în societatea contemporană In : Rev. de ped., supl. inv. preșc. 1, 1970, p. 5—7.

Șchiopu U., Constantinescu P., Girboveanu M., Judecata morală la copilul preșcolar. In : Copilul și mediul inconjurător, C.M., Rev. de ped. 1976, p. 5—12.

Thynne J.M., Examinarea elevilor. Principii, procedee practice, E.D.P., București, 1978.

Vincent R., Cunoașterea copilului, E.D.P., București, 1972.

Nota redacției. Răspunzînd interesului manifestat de numeroase educatoare față de studiul profesorului universitar Anatolie Chirceve, „Specificul dezvoltării psihice a copilului în perioada anteșcolară“, publicat în ultimele numere ale revistei „Tribuna școlii“, precizăm că el va fi republicat, la 1 septembrie a. c. în programa îmbunătățită a învățămîntului preșcolar, programă în care bibliografia prezentată de redacția noastră, selectiv, din necesități de spațiu, va fi reprodușă integral.

Preliminarii la învățarea scris-cititului

Intr-o primă discuție avută, în cabinetul său, cu Serafima Dașchiviciu, directoroarea Grădiniței cu Program Prelungit Nr. 203 din Capitală, despre eficiența stilului și formelor de muncă pe care le îmbracă conducerea colectivă a unității, mi s-au relevat, încă o dată, două condiții esențiale : asigurarea cadrului optim de viață, muncă și joc pentru copii, și, mai ales, acordarea importanței cuvenite definirii clare a tuturor sensurilor conceptului de „pregătire-pentru-școală-a-preșcolarilor“, care, astfel, se constituie în tot atîtea repere, puncte de plecare în proiectarea diferențiată și în ierarhizarea strategiilor didactice adecvate scopului dezvoltării multilaterale a personalității copiilor.

Bunăoară, oprindu-mă la prima activitate în care i-am găsit pe preșcolarii grupei mari B — Exerciții grafice. Activitate de evaluare. Tema : Linii verticale, orizontale, oblice, ovalul și cercul — am constatat că toți cei 20 de copii prezenți au realizat sarcinile propuse, încadrînd corect semnele grafice în spațiu, numai o treime din ei depășind cu cinci minute timpul afectat (20 de minute), „produsul“ muncii fiind un frumos ulcior decorat cu motive naționale, trăsate cu carioca, în culori diferite. De la educatoarea lor, Maria Kernweiss, care a prelucrat datele, aflu că acest gen de activitate este așteptat

cu nerăbdare de copii, îi preocupă și le dă satisfacții, dar că la acest rezultat s-a ajuns datorită „folosirii punctelor de sprijin, aplicării lor pe caiele speciale“, „exercițiilor și numai exercițiilor, în clasă și acasă“, destinat să le formeze o anumită „îndeminare“ și „însușirii tehnicii de execuție“.

Directoarea grădiniței a elaborat o schemă sintetică, intitulată „Pregătirea miinii pentru scris“, din ale cărei nouă capitole mi se pare util să mă opresc asupra „Desenului“ (care echilibrează mișcările kinestezice cu percepțiile vizuale, auditive și cu intuiția spațială ; dezvoltă mușchii mici ai miinilor ; cultivă spiritul de observație), a „Exercițiilor grafice“ (care formează deprinderi grafice de redare a imaginilor și deprinderi tehnice de minuire a creionului), a „Activităților cu temă aleasă“ (care cultivă imaginația creatoare, educă la copii simțul de ordine, acuratețe și un anumit ritm de lucru). La capitolul „Activități manuale“ (îndoitorii, aplicații, confecții), interesează dezvoltarea percepțiilor vizuale, tactile, kinestezice și coordonarea sensorio-motrică în procesul de utilizare a diferitelor modele, materiale, unelte și accesorii, precum și deprinderea copiilor de a lucra cu ambele miini. Dar cum, m-am întrebat, contribuie muzica și educația fizică la Pregătirea miinii pentru scris ? Iată : prin transfec-

rarea mesajului verbal în mișcare sau exprimarea lui în ritm și melodie ; fortificarea organismului ; formarea deprinderilor motrice ; formarea ținutei corecte prin folosirea exercițiilor fizice ; sporirea capacității de efort a organismului copiilor pentru a face față activității școlare.

Conchid, regretînd neputința reproducerii întregii scheme, că, în măsura în care este gîndit, minuțios și în detaliu, fiecare demers psihopedagogic, se asigură atîngerea în ansamblu, într-un tot unitar, a obiectivelor programei, parcurgerea integrală, în timp, pe parcursul preșcolariității, a „pașilor“ învățării. Sau, cu cuvintele directoroarei, „atît obiectivele cit și conținutul diferitelor feluri de activități asigură continuitatea și unitatea acțiunilor de educare și instruire pe care le prevede școala. Numai astfel se realizează o ierarhizare a obiectivelor psihomotorii, cognitive, afective după gradul lor de complexitate, creîndu-se totodată posibilitatea trecerii treptate la nivele superioare pe parcursul activității de învățare“.

Activitatea alertă și antrenantă, sub formă de concurs, la care asist, în continuare, spre a mă edifica, la grupa mare A (educatoare : Victoria Pascu), are ca principal obiectiv operațional dezvoltarea auzului fonematic al copiilor (care concură, și el, la pregătirea miinii pentru scris). Grupa a avut ca sarcină să aleagă jetoane cu imagini și să pronunțe sunetul inițial al cuvîntului care

denumeste imaginea respectivă. Astfel, după metoda „asaltului de idei“, toți copiii s-au întrecut în a rosti cuvinte care încep cu sunetul dat : p : par, pom, prună, penar, perdea, pod, presă, parte, peste, pește, piine, prieton, pernă, poezie, parc, plapumă ; e : creion, carte, casă, oar, oart, car, coleg, corb, caravana, căruță, colet, colecție, cursă, corect, cabană, crampoane, cazan, cazemată ; x : xilofon, xerox etc. Apoi, copiii au format numeroase propoziții pornind de la cuvintele maimuță (Maimuța trăiește în Africa ; sare dintr-un pom în altul ; trece pe liane dintr-un pom în altul pe distanțe mari ; imită ; e caraghiosă ; mîncă fructe dulci), tigrul (Tigrul alarăgă ; este dungat ; mîncă oameni ; se pregătește să atace ; sare pe la spate ; se furiează ; a omorît un șarpe etc.) ; în sfîrșit, ajutîndu-se și de bății din palme, au despărțit alte cuvinte în silabe și au dat exemple de cuvinte cu patru silabe.

Dacă această activitate a urmărit dezvoltarea vorbirii copiilor mai ales sub aspect fonetic și sub aspectul structurii gramaticale, repovestirea „Coliba iepurașului“ de la grupa mijlocie (educatoare : Anrodu Gherghina), a demonstrat achizițiile lor sub aspect lexical : îmbogățirea și activizarea vocabularului ; ea și sub aspectul expresivității : înlănțuirea logică a ideilor în propoziții și fraze, respectarea pauzelor, a tonului și ritmului narațiunii.

DOINA STRESCU SĂNTIMBREANU

„CREATIVITATE ȘI EFICIENȚĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÎNT“

Constante ale receptării textului poetic

Etapile procesului didactic de receptare a textului poetic pe care le propunem au la bază ideea „cercurilor hermeneutice” ale lecturii, stabilite de A. Marino în *Critica ideilor literare*. București, 1974, p. 260. Din cele opt „cercuri hermeneutice” propuse de Marino, adaptabile actului didactic ni se par, în cadrul unei strategii flexibile și orientative, următoarele patru „cercuri hermeneutice”: 1. intuiția-reflecție, 2. schema model, 3. relația tot-parțe, 4. analiză-sinteză. Operațiile analizei poetice a textului se efectuează permanent din perspectiva întregului.

Elevul trebuie să participe la operațiile interpretării în mod activ, conștient de obiectivele fiecărei etape. După un număr de activități efectuate sub îndrumarea profesorului, elevii vor fi în stare să înțeleagă singuri un text poetic. Pentru exemplificare, am ales poemul *Somnoroase păsărele* de M. Eminescu, un text foarte potrivit, atât datorită calităților sale estetice intrinseci, cât și capacității de a se adresa oricărui vîrstă.

I. La nivelul învățămîntului preșcolar, în receptarea acestei poezii este necesară o etapă preliminară lecturii, etapă care constă în prezentarea unor imagini ale naturii, noaptea (diapozitiv, tablouri), așa încît copiii să fie puși în situația de a verbaliza ceea ce văd. Educațioarea are grijă să introducă în conversația însoțitoare unele expresii din poezie care va fi citită: *somnoroase păsărele, izvoarele, suspină, vis, armonie*. Următoarele etape ale interpretării se condensează, la această vîrstă, în mod sintetic, în actual memorării, în înțelegerea textului: accentul se pune pe întuirea unei imagini cuprinzătoare a naturii, paralel cu întuirea prezenței glasului poetului îndrăgostit de frumusețea liniștitoare a codrului. În această treaptă de învățămînt, obiectivele didactice vizate în mod preponderent sînt: dezvoltarea vorbirii prin activizare și nuanțare semantică, verbalizarea imaginilor și transpunerea informațiilor în material grafic.

II. La nivelul învățămîntului primar, primul cerc hermeneutic se concretizează prin lectura expresivă, a cărei funcție constă în întuirea stărilor lirice și în vizualizarea ideilor concretizate în cadrul cîmpului de citire. Intrarea în cercul hermeneutic următor presupune identificarea elementelor componente ale imaginii artistice a codrului: păsărele, izvoare, flori, lebăda, noaptea, ca părți ale universului totalizant. Etapa următoare constă practic într-o lectură selectivă cu următoarele obiective: întuirea bogăției expresive a limbajului poetic, sesizarea specificității lui, simțirea fiorului liric iradiat de versul scurt, selectarea elementelor lexicale care semnifică starea de liniște și somn. În această etapă se impune evitarea unor

greșeli șablon în practica didactică, cum sînt: fragmentarea întregului prin discutarea pe strofe, extragerea unor „idei principale”, narativizarea imaginilor etc. Pe lângă obiectivele comune cu treapta de vîrstă anterioară, în această etapă se adaugă: consolidarea deprinderii de citire și exprimare orală și scrisă, corectă și expresivă, însușirea unor informații — suport pentru efectuarea compozițiilor școlare.

III. La nivelul ciclului gimnazial, aplicarea cercurilor hermeneutice se poate înălța astfel: mai întii lectura expresivă care conduce la întuirea și înțelegerea stărilor lirice fundamentale, apoi, prin constituirea schemei model, conturarea imaginii artistice a cadrului natural prin identificarea motivelor poetice: codrul, somnul, izvorul, lebăda, luna, visul. Apoi, armonizarea celor patru tablouri în realizarea sugestiei frumuseții paradisiace a naturii românești într-o noapte de vară. În cele din urmă intervine ultimul cerc hermeneutic constituit din discerșierile interpretative în legătură cu muzicalitatea structurilor prozodice și cu varietatea și expresivitatea lexicală.

IV. În treapta liceală, primul cerc hermeneutic (intuiție — reflecție) concretizează prin lectură sesizarea stărilor lirice: armonia eufonică a tuturor elementelor naturii, integrarea celui poetic în respirația cosmică, profunzimea sentimentului de dragoste față de natura mamă.

Următorul cerc hermeneutic, schema model, își propune ca obiective descopețirea temelor (feeria naturii și comuniunea om-natură) și a motivelor (păsărea, izvorul, codrul, florile, lebăda, izvorul, somnul, noaptea, luna, visul, armonia), elemente poetice care converg în alcătuirea universului poetic eminescian.

Etapa următoare, tot parte, supune analizei perfecțiunea întregului perceput mai întii sub forma celor patru tablouri. Versul scurt, suport pentru îmbinări de cuvinte cu o mare încărcătură semantică, constituie el însuși o formă de sugere a simplității și armoniei. Sesizarea corectă a dialecticii tot — parte va contribui decisiv la receptarea stării poetice, caracterizată printr-un hieratism propriu universului eminescian. Elementele care alcătuiesc imaginile poetice trimit spre o vizlune cosmică globală, incluzînd orizontul teluric, cel aevatic și cel astral. Treapta hermeneutică ultimă, analiza-sinteză, este cadrul descoperirii, prin comentariu stilistic, a caracterelor specifice poeticității la nivelurile fonetico-prozodic, lexical și gramatical. În final, o nouă lectură va surprinde vizlunea estetică de ansamblu a textului. Realizarea implicită a obiectivelor didactice ale treptelor anterioare este încununată, la un nivel superior, de conștientizarea algoritmică a propriului demers interpretativ, ceea ce constituie o bază pentru instrumentalizarea metodei de analiză utilizate.

Prof. LUCIA GABRIELA MUNTEANU
Liceul Pedagogic „Vasile Lupu” din Iași

talent scenic, brigada relevă munca de zi cu zi a elevilor școlii, bucuria de a pătrunde tot mai profund în tainele cunoașterii, grija față de avutul obștesc. Nu sînt însă iertate excepțiile care sînt tratate cu ironie și umor, împletind cîntecul, dansul, cu gluma usturătoare la adresa acelor elevi care sfidează strădanția colectivului. „Pescarii amatori” sînt la datorie, adunînd cazurile izolate și demascîndu-le.

Și brigada intitulată „Cu musca pe căciulă” prezentată în ediția precedentă a Festivalului a fost distinsă cu premiul al II-lea pe țară. Dacă i-am determinat pe toți copiii să gîndească, am stimulat prin vorbe de laudă pe fruntași, am activat pe cei leneși, i-am dezobișnuit de apăsăturile lor mai puțin civilizate, scopul brigăzii a fost atins, ea devine nu numai

un moment de divertisment într-un program artistic, ci și o modalitate de îndreptare a greșelilor în muncă, imprimînd astfel un profund caracter educativ activității noastre.

Desigur, gama activităților creatoare și interpretative în cadrul Festivalului Național „Cîntarea României” este foarte diversă. Preocupările ce se manifestă în școlile județului nostru pentru stimularea activităților de creație literar-artistice au devenit părți integrante ale muncii și strădaniei de zi cu zi a cadrelor didactice din întreaga țară și din județul Olt în marea operă de formare a omului nou, a viitorului constructor al comunismului în patria noastră.

Prof. DUMITRA C. PETRE
Școala Nr. 9 din Slatina, județul Olt

Educația patriotică și estetică a elevilor prin valori muzeistice

(Urmare din pag. a 3-a)

propus: Pregătirea și desfășurarea unor lecții de lectură în case memoriale (Dosoței, Pogor. M. Sadoveanu, Vila Sonet, Ion Creangă, V. Alecsandri etc.), a unor lecții de istorie la Muzeul Unirii, Muzeul de istorie din Palatul Culturii, a unor lecții de artă plastică în pinacoteca ieșeană (în funcție de prevederile programelor școlare), a unor lecții de dirigenție cu generice ca: „Muzele ieșene — parte integrantă a patrimoniului cultural-național al țării”; Vizitarea muzeelor Iașului de către toți elevii școlii, precedată de pregătirea lor pentru receptare: Organizarea unor activități educative la muze și monumente: *Medaliaoane, almanahuri, jurnale vorbite etc.*; Realizarea unor concursuri gen „Cine știe, răspunde”, cu teme ca: „Cei mai buni ghizi al muzeelor ieșene”; „Să cunoaștem monumentele Iașului”; *Confecționarea*, în cadrul cercurilor pe obiecte, prin activitate independentă, a unor materiale ca: hărți literare, hărți cu obiective cultural-istorice, mape, machețe etc.; *Îmbogățirea coltului muzeistic* al școlii cu noi piese prin activitatea de cercetare a cercurilor „Columna”, „Licuricii” și a cercului „Prietenii muzeelor”; Realizarea de *microexpoziții* permanente cu creații ale elevilor din tema luată în studiu etc.

În etapa a treia, printr-un experiment de control, ne-am propus să verificăm programul de măsuri întreprins la clasele experimentale. Astfel, am urmărit procesul prin care elevii și-au format judecări de valoare cu ajutorul cărora pot să argumenteze, să-și motiveze prezentările și aprecierile (specifice vîrstei lor), modul în care ei au reușit să-și dezvolte aptitudinile de creație artistică, precum și modul în care își elaborează o serie de deprinderi și obiceiuri de conduită patriotică.

Experimentul de control a cuprins: *lucrări cu temele* „Cum ați prezentat voi orașul nostru unul turist interesat?”. „În

calitate de ghid al Iașului ce ați recomanda unui turist străin să viziteze în orașul nostru pe parcursul a două zile?”, *scrisori către prieteni*: „Orașul meu natal”, Cum ați prezenta voi Iașul unui prieten pentru a-l determina să vină să-l viziteze?; *creații artistice*, în versuri, proză, desen, etc.; *concursuri* între clase vizînd cunoștințele acumulate în urma vizitelor și a cunoașterii monumentelor cu teme ca: „Iașul și statuile sale”, „Prin muzele Iașului” etc.

Alături de aceste forme și multe altele care n-au fost amintite, am urmărit cum elevii introduc frumosul în viața socială și personală, cum își respectă locul de muncă; modul în care se comportă, cum combat aspectele urite din viața lor.

Experimental de control l-am încheiat cu un post-test (repetarea testului constatativ). Alături de test, în cadrul etapei de control, s-au analizat lucrările cu temă, scrisorile, creațiile libere, desenele din care rezultă că: elevii cunosc obiectivele istorice și cultural-artistice luate în studiu, au putere de analiză a datelor istorice pe care le menționează în lucrări alături de monumente, statui și valori din muze; indiferent de clasa în care se află elevii, din lucrările lor reiese profundul atașament față de valorile Iașului, sentimentul de mîndrie că aparțin prin naștere și spiritualitate acestui oraș; ei se consideră datori să facă cunoșcută și să păstreze moștenirea istorică, s-o continue în cîtitorile epocii contemporane; am sesizat cu acuitate faptul că portretul orașului natal nu poate fi scindat cronologic în trecut și prezent, că este un tot unitar, îmbogățindu-se continuu prin adăugarea noilor valori culturale, economice la cele ce poartă patina istoriei.

Cercetările întreprinse de noi au demonstrat că este absolut necesar ca un domeniu al activității școlare în care se dorește o ameliorare să fie neapărat explorat cu metode științifice adecvate.

Un cerc școlar de agrobiologie și rezultatele sale

(Urmare din pag. a 3-a)

Producerea materialului săditor de *Thuja orientalis* a fost posibilă prin procurarea, în anul 1979, de la Pepiniara Slatioara, județul Olt, a 10 exemplare de *Thuja orientalis*, în valoare de 400 lei, care au fost întreținute exemplar, pentru a produce semințe de calitate (lot semincer). În anul 1982, au fost recoltate semințele. În primăvara anului 1983, s-a pregătit terenul, s-a fertilizat și s-a semănat în rînduri. În 1986, au fost deja livrate, la solicitările din orașul Caracal, 50 de exemplare. La sesiunea Consiliului Popular Dobrosloveni din luna februarie a.c., s-a prezentat Planul comisiei pentru acțiunea de înfrumusețare a comunei, în care s-a prevăzut extinderea spațiilor verzi prin plantarea de *Thuja orientalis* și arbuști decorativi, materialul săditor fiind asigurat de micropinișiera școlii din Reșca.

Avînd în vedere Programul de dezvoltare a sericiculturii în perioada 1986—1990, școlile din țara noastră au sarcina de a planta circa 2.700.000 duzi din care numai în anul 1987 se vor planta 700.000 duzi pe loturile școlare ca micropiantații sau gard viu, sub formă de cordoane orizontale (Tribuna școlii Nr. 291/sept. 1986, p. 6). În primăvara anului 1986, membrii cercului de agrobiologie au inventariat toți duzii existenți în satul Reșca. Considerînd că numărul lor este foarte redus față de cerințele mari pentru producerea gogosilor de mătase, în anul 1986 ne-am propus să trecem la înmulțirea dudului, pentru a produce material săditor în vederea valorificării terenurilor improprii agriculturii (pante supuse eroziunii, locuri virane din incinta satului Reșca etc.). Pentru obținerea materialului săditor, folosînd metoda înmulțirii prin butași, a fost necesară efectuarea următoarelor lucrări: repartizarea unei suprafețe de 50 m.p.; terenul a fost desfundat la două rînduri cu cazmauă; alegerea coardelor de dud de la plantele mature, cultivate sub formă de gard viu; tăierea butașilor cu dimensiunea de 25 cm; plantarea bu-

tașilor pe rînduri; distanța între rînduri: 30 cm., între butași pe rînd: 10 cm.; acoperirea butașilor cu pămînt sub formă de bilon; întreținerea culturii; irigația pe brazde, 1—2 udări pe săptămînă; săpatul manual între biloane, pentru a distruge buruienile; afinarea solului; stimularea creșterii prin aplicarea unor soluții cu îngrășăminte chimice. Rezultate: În toamna anului 1986, s-au obținut 75 plante tinere, cu înălțimea de 50—60 cm, dintre care 50 au fost plantate în ultima săptămînă din luna octombrie, în incinta satului Reșca. Pentru perspectivă, ne-am propus: mărirea suprafeței de teren la 200 m.p., obținerea a 600—700 plante puieți, folosirea a două metode de înmulțire: vegetativă (prin butași) și sexuată (prin semințe). Duzii vor fi repartizați elevilor claselor a II-a—VIII-a pentru îngrijire și recoltarea frunzelor în perioada de hranire a viermilor de mătase.

În răsadnița școlară, am semănat și am produs răsăd de tomate — soiurile Hibrid H 14, „Florida”, „Haintz”, „Ace Boide”, „Fachel”, „Brăila 405”. Cultivate pe lotul școlar experimental, primele patru soiuri au dat producții mari și fructe de calitate. Prin intermediul elevilor au fost cultivate și în gospodăriile familiilor acestora. Dintre soiurile de ardei, am semănat și experimentat următoarele: ardei gras export, ardei „Kapia Curtova”, „Ardei lung românesc”, „Ardei gras Munte-nia”.

Entuziasmul fiecărui elev al cercului de agrobiologie pentru efectuarea acestor lucrări agricole, împreună cu o pregătire temeinică, poate fi cheia unor succese frumoase în activitățile de cercetare agricolă, cristalizînd astfel profilul specialistului în viitorul apropiat și al omului cu un orizont larg de cunoștințe teoretice și practice. Pot afirma, ca o concluzie generală, că activitatea membrilor cercului de agrobiologie de la Școala din Reșca, pe lotul școlar experimental, are o importanță deosebită, deoarece pe acest teren, sub îndrumarea profesorului, elevii se pregătesc pentru activitatea lor viitoare, asigurînd, astfel, forța de muncă agricolă a județului nostru.

Interpreți și creatori în Festivalul Național

„Cîntarea României”

Alături de masele largi de oameni ai muncii prezenți ca interpreți, creatori, spectatori în marea competiție cultural-artistice Festivalul Național „Cîntarea României”, școala românească de toate gradele, de la învățămîntul preșcolar și pînă la cel universitar, a fost și este angrenată plenar în desfășurarea celor șase ediții ale acestui festival al muncii și creației. Tineretul școlar din județul nostru este prezent și el în pregătirea și desfășurarea festivalului. Prin participarea elevilor de liceu, a pionierilor și școlimilor patriei în toate etapele concursului, se asigură lărgirea orizontului lor afectiv, trăiri emoționale, formarea gustului estetic, întărirea sentimentelor patriotice și revoluționare. În calitatea noastră de educatori, sîntem și îndrumători culturali ai colectivelor de elevi cu care mun-

căm, în învățătura, le pun probleme de viață, de disciplină, de muncă. Din cele peste 20 de genuri artistice tradiționale, ne oprim, în materialul de față, doar la cîteva dintre cele mai importante, din care se va desprinde contribuția lor la educarea patriotică-revoluționară, de viitori cetățeni, a elevilor din școlile noastre.

Montajul literar (sau muzical-coregrafic), interpretat de copii poate trezi sentimente înălțătoare, de dragoste de patrie, de popor, față de conducătorul iubit, pentru copilăria fericită, pacea planetei și liniștea noastră, a tuturor. De aceea, el trebuie să cuprindă idei clare, apropiate de sufletul copiilor, susținute de recitatori talentați, a căror interpretare să fie bine receptată de public. Școala Nr. 9 din Slatina a prezentat la faza municipală a recente ediții un montaj-literar-muzical intitulat „Copiii cîntă patria și pacea lumii”. Afîndu-ne, la acel moment, în imediata apropiere a referendumului din 23 noiembrie 1986, am inclus în montaj versuri patriotice despre chipul de azi al țării, despre anii luminoși ai Epocii Nicolae Ceaușescu, oprindu-ne cu precădere asupra copilăriei fericite, umbrite de îngrijorarea că aceasta ar putea sfîrși în mod tragic.

Brigada artistică a școlii noastre, concepută și prezentată în premieră în această a șasea ediție a Festivalului, cuprinde, conform cerințelor acestui dificil gen artistic, forme originale în arta scenică, adaptate la condițiile concrete din școală. Mulți elevi aflați printre spectatori s-au regăsit și s-au recunoscut printre „personajele” pozitive sau negative ilustrate de brigadă. Bucurîndu-se de o interpretare bună, a unor copii cu real